

PERIÒDICH QUINZENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any IV

Barcelona 28 de Febrer de 1883

Núm. 81

SUMARI

TEXT. — *Crònica general*, per Jascinto Laporta. — *Nostres grabats*, per Eduart Tamaró. — *Lleó Fontova*, per J. Riera y Bertran. — *Sor Roser* (poesia), per F. Bartrina. — *Lord Byron* (continuació), per J. Francesca y Gomis. — *Los Tres Toms* (acabament), per Antoni Careta y Vidal. — *A mon fill* (poesia), per A. Ferrer y Bigné. — *Los Nibelungs* (continuació), traduït per Albert Puigdollers. — *Lo Dr. D. Lluís Roca y Florejachs* (acabament), per Joseph Fiter é Inglés. — *La caritat* (poesia), per Margarida Caymarí de Bauló. — *Certamens*. Joventut Catòlica de Barcelona. Ateneo Sabadellés. Lo Rat-penat.

GRABATS. — *Llassos d' amor*, escultura de A. Malfatti. — *Pensament de nit*, melodia de J. García Robles, orla de Riquer. — *D. Lleó Fontova*, dibuix de J. Pahissa. — *Los tres toms*, il·lustracions de J. Pahissa. — *Romeu y Julieta* y *Faust* y *Margarida*, de Hans Makart. — *Paisatge*, de B. Casas. — *Lauda sepulcral de Triana*. — *Taragona*. *Lo Castell de Pilat*.

CRÒNICA GENERAL

A una solemnitat desusada va tenir lloch diumenge passat en Madrid l'acte de la recepció del Exm. Sr. D. Víctor Balaguer en la Academia Espanyola. La significació del nou acadèmic, un dels més fermes apòstols del nostre renaixement literari, era prou pera excitar la curiositat dels que assistiren al acte, vivament desitjosos de sentir l'autorizada veu del senyor Balaguer, que anava a parlar de les literatures regionals justament al davant d'una Academia que ab son propi nom, constituïx la sola manifestació possible de l'existència de una unitat de llengua y de literatura ne-

LLASSOS D' AMOR

gada per l' historia y pe 'l sentit comú.

Lo Sr. Balaguer, després de consagrar algunes frases a la memoria del seu antecessor en la Academia, lo tendre poeta D. Joseph Selgas, exposá 'l tema de son discurs que versava, com he dit, sobre les literatures regionals, feu per elles una rápida excursió y entrá a discutir lo principi, la lley a que obeheix lo despertament d' aquestes literatures, a propòsit de lo qual, recordá lo que tantes vegades s' ha dit, aixó es: que s' ha d' armonisar l' independència ab l' unitat, que la lley de varietat es lley de vida, y per tant necessaria, mentres no perjudique a l' armonia, qu' es una altra lley de vida. Lo demés del discurs está dedicat a fer evident la influencia que tingueren en la llengua y literatura castellanés la llengua y literatura provensals, y en aquest punt lo Sr. Balaguer lluheix sos grans coneixements, fruyt madur dels continuats estudis a que, malgrat altres cabories de més positius resultats, ha tingut especial devoció y ha consagrat una bona part de sa aprofitada vida.

L' ilustre orador don Emili Castelar fou l' encarregat de contestar al nou acadèmic; lo discurs del eminent tribuno, es una llarga y complerta apologia de la nostra literatura, es una exposició brillant de les nostres glories y una

defensa del nostre renaixement, tan menyspreuhat pe 'ls que no 'l coneixen. Es llástima que ni 'l Sr. Castelar ni 'l Sr. Balaguer s' hajan entretingut una mica en fer entendre als acadèmichs de Madrid, lo que val la nostra literatura contemporànea y 'l paper que faria posada de costat ab la tan encensada dels castellans.

**

De la famosa associació criminal d' Andalusia titulada *La Mā Negra*, s' ha anat coneixent y fent pública l' organissació y com més se van descobrint los detalls de sa historia, més s' esgarrifa un al pensar que tenim á dins mateix de casa una *germandat* tan perillosa. Segons diu un dia:í, ella té grans centres d' organissació en molts punts d' Andalusia, y encara que no se sab lo número dels afiliats, se coneix que son molts per les llistes que han anat á caure á les mans de la justícia; diu que si bé sembla que son poch los que han tingut part en la comissió dels fets criminals de que 's té noticia, *La Mā Negra* ha guanyat molts prossélits mercé á la por ó al fanatisme dels habitants d' aquelles comarques, en les que tenen molta extesa les arrels de la terrible societat. Però ara resulta, per lo que 's veu, que aquesta associació no es pas única; de dues societats secretes parlan aquets dies los diaris, una d' elles la de que ja tant s' ha parlat, y una altra que dú 'l títol de *Tribunal popular*. En lo reglament d' aquesta 's fa saber als associats que l' objecte es castigar als burgesos, acudintse pera tal fi á tots los medis possibles, com lo foch, lo ferro, lo veneno ó altres, celebrant la societat sessió ordinaria cada cap de mes pera que cada hu explique lo procediment que ha usat contra la burgesia y les avantatjes que té, á fi de que tots se vajan instruhint y pujan veure les reformes que convinga introduhir en los procediments pera fer mal. Ningú ha d' estar obligat á més de lo que ell mateix s' haja ofert á practicar en servey de la societat; però 'l qui, estant compromés pera fer una cosa, faltés al seu compromís, será castigat com á traydor; lo qui may accepte cap encárrech será expulsat de l' associació, quedant subjecte á l' observació d' ella y essent amenassat ab terribles cástichs si publiqués alguna cosa de la societat, que funda son poder y sa existencia en lo secret més rígorós. Los socis prenen moltes precaucions pera no esser descoberts, entre elles la de mudarse 'ls noms, usar certa xifra pera comunicarse y moltes altres que demostran una organissació feta ab no poch estudi de la cosa.

Sembla que 'ls encarregats de descapdellar aquesta tenebrosa madeixa, han treballat de valent y no trigarán gayrés dies á compareixer devant de l' Audiencia uns quants dels criminals que han caygut ja en poder de la justícia. No hi há dubte que 'l procés ha d' esser curiosíssim y que ha de cridar l' atenció general. Se tracta d' una malaltia social que 's presenta ab caràcters de gravetat alarmadora, y cal mirarsho ab gens de fredor pera evitar que algun dia 'ns donga un qué sentir y 'ns atrape desprevinguts pera posarhi un bon remey.

**

Aquí á Barcelona 'ls aficionats al art han tingut materia gustosa al seu paladar ab la manifestació artística del Ateneo Barcelonés y ab l' estreno de *La Gioconda* que acaba de tenir lloch en lo Gran Teatre del Liceo.

De lo primer se n' ha parlat en diferent só per cada hu que s' ha tingut per capás de judicarbó; crech que desapassionadament pot dirse que l' exposició ha estat pobre, que no es de cap

manera proporcionada á la vida artística de Barcelona y que s' erraria molt qui volgués judicar aquesta pe 'l mérit de les obres exposades, entre les quals en veritat abundan massa les que si están lluny de poderse calificar de dolentes, més lluny están encara de meréixer lo calificatiu de bones.

L' estreno de l' ópera *La Gioconda* era esperat ab ansia; bona part del interés que despertava l' obra, era deguda al concepte ventatjós que tenim aquí del autor del llibret, qu' es l' inspirat compositor Arrigo Boito, autor del llibre y de la música de la preciosa ópera *Mefistófele*; contribuía á que 's tingués per endevant un bon concepte de *La Gioconda* la noticia d' haverse executat ab gran éxit en alguns teatres del extranjer. La nova partitura va agradar al nostre públich y dihen los inteligents que la música del reputat mestre Amilcar Ponchielli, es digna dels versos del igualment reputat músich y poeta Arrigo Boito, però qu' es bastant desigual y que no está destinada á adquirir la celebritat que alguns li asseguravan.

**

La crisi de Fransa s' ha resolt al fi formantse un ministeri baix la presidencia de Mr. Ferry. Un cop presentat son programa á les Cambres, lo nou ministeri ha publicat lo decret declarant en situació de reemplás als duchs de Chartres y d' Alençon; diu lo preámbul del decret que 'ls grans principis de la subordinació militar y de la disciplina, podrian sofrir algun dany ab la presencia al devant de les tropes d' oficials á qui 'l seu naixement ha creat una situació excepcional. La resolució presa es un xich forta; may s' havia fet us de tal rigor fora de cassos en que s' imputessen als oficials fets graves y resultessen ben probats. Ab lo decret del ministre de la Guerra y ab los vots de confiansa que ha rebut lo govern en la Cambra de diputats, no n' hi há pas prou pera tranquilisar al país respecte á l' esdevenir; los temors, donchs, qu' inspira l' estat de la Fransa no están pas desvanescuts.

Pitjor encara, y molt pitjor, están les coses de Russia; lo descobriment de noves conspiracions tramades pera pertubar la tranquilitat relativa que gosava l' imperi ha portat de nou l' alarma entre la gent pacífica y 's conta que motivará l' aplassament de la cerimonia poch temps ha anunciada de la coronació del emperador. Lo malestar de la Russia sembla que dú camí de no acabarse may.

**

Pera acabar apuntaré un parell de ratlles que no les he copiades de *las mil y una barbaridades*, com podria suposar lo lector, sinó d' un diari de noticies. Lo fet es com segueix: á instancia del alcalde de Fuente-Encarroz, lo senyor Gobernador de Valencia, ha sospés á la mestra de dit poble *perque no sab llegir ni escriure*. Los espanyols estem avesats á tot, però no crech que ningú hagués vist encara, que fós confiada l' ensenyansa á persones que no sabon de lletra; es una cosa originalíssima. Y encara no bastava aixó: un altre diari 'ns ha fet saber que l' alcalde de Fuente-Encarroz, á instancia del qual va ésser sospesa de son cárrech la mestra, no sab tampoch gota de lletra; lo Sr. Gobernador, no obstant, no l' ha destituhit; justament está la gracia del fet en que no 's puga decidir quin es dels tres personatjes qu' intervenen en l' acció d' aquest sainete lo que hi fa 'l mellor paper. Ara ja no més hi faltaria que 'l Gobernador no tingués capacitat legal pera ocupar lo lloch que ocupa.

JASINTO LAPORTA.

NOSTRES GRABATS

LLASSOS D' AMOR

Atreuit era lo pensament de traduhir en márbre, una idea esencialment metafísica, com ho es la relació que 's forma entre los sers humans y las generacions per las simpatias que entre uns y altres s' estableixen; mes l' escultor A. Malfatti, per medi del elegant grupo en márbre que reproduhim, ha presentat una producció que descolla per sa originalitat, per sa esbeltessa, y per la perfecció de las duas figuras, totas modeladas ab gran deteniment y bon estil.

PENSAMENT DE NIT

La preciosa melodia del Sr. García Robles, ha sigut orlada pel Sr. Riquer, que tant se distingeix per sas composicions de fullas y flors, de que tenen bonas mostres los nostres subscritors.

D. LLEÓ FONTOVA

Véjas l' article de don Joaquim Riera y Bertran, que va insert en la plana 51.

ROMEU Y JULIETA

Shakespeare en sa tragedia *Romeo y Julieta*, ha pintat ab aquella valentia d' estil y seguretat de crítica, uns amors de la major espontaneitat y sencillesa, combatuts per los odis de partit y per la necessitat de pendre precaucions no acostumadas.

Es continuat y creixent l' interés d' aquell poema qual desenllás es imprevisit, fatal en certa manera y realment aterrador, reconeixentse per altre part com á necessaria explosió de amor, d' aquell volcá que no tenia límits en lo apilament del combustible.

A la llum de la poética lluna, se verificaren segons lo dramátich inglés, aquellas entrevistas que acursavan las veus d' alarma de la dida de Julieta, efectuantse segons pot veurers, posat Romeo en los flexibles grahons de l' escala de corda, y Julieta en lo balcó ja famós de la ciutat de Verona.

FAUST Y MARGARIDA

Coneixedor Goethe de las grans passions concitadas després de la unitat férrea religiosa de l' Edat Mitjana, quan se desbordá lo torrent del dubte de la reforma, bullint encara las supersticions dels alquimistas y de las bruixas, creá son personatge Faust, qui ab la visió de Margarida, ideal de la dona y del amor, desperatá, cercá ab afany la realisació de son somni de viurer pera l' amor ideal, que considerava humana y accesible després de vista la falsedat de sas fantástichs utopias de ciencia y poder mágich que despreciá y calificá d' inútils é inaccessibles, pera qui apenas viu pera donarse compte de sa existencia.

Faust intentá y conseguí per medi del sofisma y la fascinació, la seducció de Margarida, objecte del escollit quadro de Makart, l' abandoná després á sa desesperació, cercant ab dalé nous goigs que no lo sadolaren, recordá y tingué la visió de la infelicísima Margarida que havia mort á son fill y estava prop del patíbul, y l' insigne poeta acaba sentant ab la redempció de Faust per la intervenció de Margarida, que l' ideal humana sols se completa ab lo imperfecte femení.

PAISATJE DE B. CASAS

Lo nostre paisá, que resideix habitualment á Madrit, no s' oblida de la seva terra, y aprofitant sas apuntacions y ajudat del bon recort dels nostres paisatjes, ha reproduhit l' impressió d' un de aquets recones de riera ab arbres

escabellats, pedreny y aygua entretinguda, que tant sovint encantan al que corre un xich per nostres camps; nostres lectors poden veurho en lo grabat del Sr. Thomás, que es trasllat fidel del dibuix original.

LAUDA SEPULCRAL DE TRIANA

Segons diu acertadament D. J. M. Asensio l' història de l' art ceràmich a l' Andalússia mereix estudi y atenció particular.

Se troban diferents notícies en molts llibres sobre l' industria ceràmica de Triana, fent menció Robertis de mes de cinquanta fàbricas; y aquí convé recordar l' hermosura de las rajolas barnissadas de l' època dels *Abassidas*, notables per sos reflexos metàlics ó per sos capritxosos dibuixos que eran fixats a l' argila avans del dibuix.

A últims del sigle xv, vingué a establir-se a Sevilla, Francisco Niculós de Pisa, essent obra notable seva, entre altres, la portada y alicatat del convent de monjas de Sta. Paula. També va construir lo preciós retaule del oratori del Alcázar, anomenat dels Reys Catòlics; y ademés la lauda de que volèm parlar.

A l' iglesia de Sta. Ana hi havia la capella de Sta. Cecília, y habent sigut abandonat se tractà de desmontarlo, trobant-se a la paret de detrás la lauda de que parlem.

Lo sepulcre elevat un metre sobre lo paviment, estava dintre d' un arch, y la lauda está formada per trenta duas rajolas y en la orla se llegeix:

*Esta figura y sepultura es
de Inigo Lopes...
en el anno del S. MilCCCCIII.*

Després del apellido Lopes hi ha un clar, faltant la paraula que 's va fer desaparèixer saltant l' esmalt quan se descobrí lo sepulcre. La paraula deya *Esclabo* y se borra per temor a certa llegendaria aparició tinguda per lo gerrer Castro.

Sa roba groga y lo casquet morat que cubreix son cap y fins la sencilla creu que dú sobre lo pit, tenen alguna cosa de particular, contant-se que aquell esclau fou assassinat y que lo mator costejà lo sepulcre.

Dita orla te sobre lo cap de la figura un cartellet que diu:

Niculoso Francisco
Italiano mē fecit.

Aquesta firma unida a la fetxa de 1503, son preciosos datos pera l' història de dita industria; distingint-se las obras del memorat artista tant per lo dibuix com per lo colorit. Avans d' ell la gerreria de Triana sols usaba lo blau, lo vert, lo morat y lo groch; al introduhí l' us del negre y de las mitjas tintas, preparà fondos y estudià la degradació de las figuras.

TARRAGONA.—LO CASTELL DE PILAT

Ab aquest nom es conegut vulgarment l' edifici que ara serveix de pressó y que es veritablement l' únich fragment que resta de l' antich palau d' August qui ennoblí particularment a Tarragona, residint bona temporada en la mateixa ciutat, ahont estigué malalt després d' haber assistit personalment als grans combats de sos exercits ab los cántabros.

Ocupaba lo gran palau d' August, de que lo fragment reproduhit es tan sols l' àngul oriental, la segona meseta de la ciutat de Tarragona entre lo Circo y lo Capitoli. Per lo poch exist-

tent que consisteix en las altas parets que tenen sols esculpidas unas pilastras, pot judicarse de la solidesa y severitat d' estil de l' imperial edifici y segons las notícies de Pons d' Icart y altres, foren majors sas despullas tenint espayosas graderias y porxos en sa part posterior, fins que en los calamitosos dias de l' invasió francesa, fou volat en sa major part quedant en peu sols lo tros are existent.

S' assegura també que hi havia un pasatge davall d' aquest palau pera anar del Circo al Foro y conclourem assegurant que seria un dels mes interessants edificis de Tarragona que comensaren per embellir los Scipions y extraordinariament afavoriren los Cesars de l' antiga Roma.

EDUART TÁMARO.

LLEÓ FONTOVA

LINCH lo gust de presentárl'oshi al primer actor cómic y director del *Teatre Catalá*, don...

Mes tenen rahó: no es l' autor d' aquestes ratllas qui 'l presenta a vostés; son tots vostés que 'l presentan, com deliciosament y ab art de dibuixant exquisit l' ha presentat avans a la direcció de la IL·LUSTRACIÓ CATALANA l' artista senyor Pahissa, mercés al qual y a son celebrat intérprete senyor Thomás, s' engalana avuy una de las planas del present número.

La meva feyna es agradable baix tots conceptes: per lo que la motiva, y perque consisteix en reasumir opinions favorables de tothom, mostrant-me conseqüent ab lo que vaig manifestar quatre anys enrera. (1)

Avuy, que ja han arribat a un centenar los tipus fotografiats per l' intel·ligent senyor Novas, que integran la colecció dels més assenyalats de 'n Fontova, (primera que 's coneix per lo extensa y variada) (2); avuy que 'n Fontova ha sigut tan destrament retratat en escultura per lo senyor Campeny; avuy que 'n Fontova se 'ns ofereix duas vegadas condecorat, ab la creu de Isabel la Católica y ab la internacional de la Creu Roja; avuy que, com autor dramàtic, nos presenta algunas comedietas y monòlechs, tan aplaudits com *La Casa de 'n Garlanda y 505*, *Un tarit-tarot*, y *Entre la dona y 'l sabre*, afegits a sos primers ensaigs productors de primera ma; avuy que nous triuños del actor han aumentat sa gloria, no debem rectificar, sinó ampliar l' enhorabona, ja que las condicions especials d' aquest períodich no 'ns consentin ampliar també, sinó que 'ns forsin a condensar l' article a que hem fet referencia.

La popularitat de 'n Fontova está ben assegurada. ¿Qué pagaria qualsevol polítich d' Espanya per tenirl'hi tant com ell, per molt que li haja fet la competència en la cantitat de papers representats?—Vell xaruch ó noyet, entenimentat ó sonso, xerrayre ó reservat, esguerrat ó condret, generós ó egoista, peninsular ó ibizench, rich ó pobre, sacerdot catòlich ó juheu recalcitant: sempre natural, sempre sobri, sempre acreditant que alló de «home de molts oficis pobre segur» no s' ha dit per ell, qu' en tants oficis s' ha enriquit de gloria. Aixó indicarem y aixó repetim ab reforsada convicció.

En va la naturalesa física, 'l priva avuy de aquella ayrositat primerenca, d' aquellas facul-

tats de noy esprimetxat y movedis ab que 'l contemplem en lo tipo d' escolá de *Lo Rector de Vallfogona*: en Fontova sab suplir ab inteligencia lo que li falta, al present, d' ayre de bordegás pera desempenyar certa mena de papers ab que avans recorria totas las edats y en totas estava just, física y expiritualment. Sa genialitat es de lley, y com que 'ls autors dramàtics catalans s' han decidit a no fer sempre de ell l' home bo, ó 'l xicotet bo, ó 'l bon veller, que providencialment havia d' arreglar avans tots los conflictes dramàtics y cómicis, ell ha procurat y procura defensarse en aqueixa nova y espayosa era, trayent gran partit fins de papers incidentals ó de poca trascendencia en la acció de tragedias, dramas y comedias.

Aixó, emperó, no trau oportunitat a l' observació que consignarem en 1879 y que repetim ara respecte a que perjudica, devegadas, a 'n Fontova, una com modestia previa que l' encongeix en algunas obras, per creure que no hi alcansa immediatament cert efecte, contrariant lo que n' obtindria si la professó no li anés per dins, es a dir, si fos més real y efectiva la seva serenitat artística desde la primera representació. Sabem que no es fácil conseguir lo que desitjem, però sabem que a un actor dels mèrits de 'n Fontova no tindria cap gracla l' exigirl'hi cosas fácils. Actor que, com ell, compensa ab tants y tan escayents detalls, lo gens sobrer de sa veu; actor que, sense declamatorias exageracions, recita tan bè, que no sembla intérprete sinó improvisador de lo que diu; actor que revela tan bell caudal d' observació, y que tan delicadament minia 'ls personatjes, sorprendent com la forma externa, la nota íntima y dominadora; actor tan poch propens com ell a carregar los tipos que se li confian, ab colorayras amohinosas, iluminantlos sòls lo indispensable pera donárl'oshi justesa y perspectiva; actor a qui no preocupan, com no preocupan a ell, los estrépits del aplauso momentani, deu tenir plena confiança, jamay ennuvolada per sistemàtics rezels.

Hem dit, al comens, que 'ls tipus de la colecció fotogràfica de nostre amich arriban ja a un centenar, sense que hi constin tots los representats per ell. ¿Cóm particularisar, donchs, las apreciacions? ¿Ni a qué cridar especialment l' atenció dels lectors respecte als deu personatjes figurats entorn del retrato de 'n Fontova, que va en la plana 52 d' aquest número? ¿A qué fer l' article sobre la trobada y convincent malicia ó ingenuitat de cada un, quan tant be enrahanan en sas mudas actituds? Los intérpretes son impertinents quan s' entenen prou be 'ls interlocutors.

No cal, donchs, interpretar, perque no cal ésser impertinent.

Anem, donchs, a terminar.

«Poch a poch, sinó molt prompte (diguerem en lo recordat article) totas las virtuts, com totas las debilitats y miserias contemporaneas ó históricas, dignas d' ésser portadas a nostra escena provincial, aniran apareguent lligadas ab nostras costums ó radicant sòls en nostre esperit senzillament humá. De semblant varietat, mare del progrés, no será 'n Fontova qui menos deura alegrarsen: n' estém segurs. Ell, que no 's sentirá jamay l' ànima comprimida ó apearada, no sufrirá aquella contrarietat temuda per un gran crítich: no deaurá son talent, no 's rebaixará son gust, ni morirá sa eloqüència.»

Los anys trascorreguts desde l' afirmació que precedeix nos han fet quedar bé. ¿Tantdebó 'ls successius nos ne donguin més encara! Ho desitjem en benefici del actor y del Teatro a que pertany.

J. RIERA Y BERTRAN.

(1) Véjas lo núm. 2.º de *Lo Renaixement*, (5 de Febrer de 1879): article titolat, «Lleó Fontova», que forma part de la série «Los actores del Teatro Catalá» treball premiat.

(2) Meresqué premi en la Exposició Universal de Paris del any 1878.

Pensament de nit.

MELODIA.
MUSICA
DE
J. GARCIA ROBLES.
POESIA
DE
F. MATHEU

Moderato

CANT.

PIANO.

Si algu-na nit

des-per-tar ve-ni-a ton de-til pri-mer son pal-pi-tant pels cris-

talls de ta se-nes-tra mis-te-rio-sa re-mor; si l'a-rrí-da-va z-

na veu tris-ta tris-ta com d'un au-cell que's mor, ó un sus-pir a-pa-

gat, ó un ba-tre d'a-les, ó un tre-pitx te-me-rós;

p no l'es-pen-tes: se-ra que veá tro-bar-te mon pen-sa-ment dit-xós...

Si algu-na nit Vlo sente, ó-bra-li, her-mo-sa, ó-bra-li, her-mo-sa, de

bat á bat fon cor.

Lo gat de mar

TRES Y LA MARIA SOLA

La verge de la Roca

Lo birolet de Sant Guim

505

JOAN BLANCS

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Lo rector de Vallfogona

Lo contramestre

SENYORA Y MAJORA

D. LLEÓ FONTOVA

SOR ROSER

Era á la tarde del Dimars sant,
quan en la celda de Sant Joan
Sor Roser dava l' últim scspir;
Mare Priora ja 'n surt plorant;
tot es tristesa pel Monastir.

¿La coneixíau á Sor Rosé?
Altra més bona ningú 'n vejé:
cumplert no havia los dinou anys,
y la pobreta monja 's va fe'
del cor obehintne desitjs estranys.

Era del poble la més gentil;
la flor dels boscos quan ve l' Abril
pèrfums no 'n llansa tants com son cor.
¿Ningú com ella de tant humil!
tot bondat era: tot era amor.

Per la olivada, pel temps del trull,
quan Maig arriba, quan l' ordi 's cull,
jeom m' agradava trobarla al mas!
Encara 'm sembla senti' l' murmull
dels que li deyan lo cor de glas.

Oh, poch sabían, al dirli aixó,
l' amor seráfich, devoradó'
en que 's fonía son cor ardent;
la inestingible ferma passió
que á un temps li dava goig y torment.

Quántas vegadas al cap-al-tart
sentada al quarto que dava al mar
parlar l' oian de Jesucrist!
¿Cóm á sa mare feya plorar
mostrantli sempre lo semblant trist!

Es que covava, sens ferlo extern,
eix afany íntim, profon, intern,
de las que, presas d' amor diví,
senten las penas de tot l' Infern
y las dolsuras del Serafi!

¿Pobre monjeta! ¿pobre Rosé!
¿sa trista vida qué breu va se'!
sens fills, sens pares, sense germans,
per consol últim ara sols té
del *Dies iræ* los fréstechs cants.

Ja n' era morta, y sol y trist
feya la vetlla macilent Crist
que iluminava vell llantió...
Quadro més tétrich ningú l' ha vist;
tot esglay dava, tot feya po'.

La nit venía sobre 'l convent,
pels archs dels claustre grunyía 'l vent,
y 'l clar de lluna los drachs y 'ls sants
dels pilans treya pausadament
y se 'ls enduya pels murs gegants.

F. BARTRINA.

LORD BYRON

(Continuació)

No trovo del cas ni es del meu propòsit insistir en cada una de las múltiples aventuras á que s' entregá per aquexos temps lo distingit poeta; bastant consignar que després de passar una temporada á Milan, arrivá al fi á Venecia ahont l' entretingué per molts dias sa devoció á las bellas donas d' aquella hermosa ciutat. Venecia encara avuy está plena de sos recorts y la tradició conserva íntegrament l' historia de sos amors ab duas fillas del poble, y explica sas passejadas marítimas ab la contesa Guiccioli que fou la passió mes fonda y mes sostinguda del poeta inglés y ab la que doná fi á sa llarguíssima série de conquestas amorosas. La contesa, dona espiritual, d' ardent carácter y de no poch talent, s' enamorá mes de lo que li convenia de las grans dots del poeta, y resultat d' axó, fou la petició de divorci qu' entaulá son marit, acullida la qual, passá Lord Byron á unir-se ab sa estimada.

Entre tant l' incansable autor havia dat á la publicitat entre altras obretas, lo poemeta humorístich *Beppo*, bon xich massa lliure si be originalíssim, y com prelude de son preferit poema *D. Juan*; *Maçepa*, altre de sas bellíssimas composicions, en que despuntan totas sas millors facultats poéticas; *La profecia del Dant*, dedicada á la contesa Guiccioli, per quin especial encarrich l' escrigué, y per la qual, sens dubte á causa d' axó mateix, tanta predilecció sentía 'l autor, y en fi la major part de sas produccions dramáticas de que no cal parlar extensament.

Pero la composició mes notable que també comensá en Venecia y que no acabá ni hauria acabat may de segur, es l' aludit poema *Don Juan*, obra la mes desigual de Lord Byron, puix no te plan ni direcció fixa, pero axi mateix rublerta de bellesas y d' incidents de primer ordre. Setze cants son los que compongué 'l poeta d' aqueix poema-mon y sols en los darrers es ahont se entreveu lo comensament de l' acció; ell mateix diu que son intent era de ferlo constar de cent cants y d' estudiar en ells l' humanitat sencera. A primera vista l' héroe d' aqueix poema, te ja mes activitat que cap dels anteriorment concebuts y 's remou mes entre 'ls homes y logra alguna vegada interesarnos vivament, pero en realitat Don Juan no es mes que una nova forma del Childe-Harold, puix si be pren part en molt variadas aventuras desde que llenat per una tempestat las comensa, es solzament per que se li presentan devant sens que ell las dirigexi may. Lo naufragi de la *Trinitat*, una de las mes admirables descripcions de lord Byron, si be que detallada ab massa falta de pietat; las relacions del héroe ab l' adúltera Julia; l' apassionament d' Haidée, la jove grega presentada seductora y gentil com l' Helena clásica ab tota la nuesa de sa hermosura; la captivitat y venda de Don Joan; sa entrevista ab la sultana Gulbeyaz; sa nit en l' harém, aventura magistralment referida pero ab una llibertat imperdonable; lo siti y la presa d' Ismaël; l' estancia en Londres, lo suau enamorament de lady Adelina; la bellíssima aparició del monjo negre; tots los incidents en fi de l' obra venen sense ser may sollicitats pel personatge. No hi ha mes diferencia entre Don Joan y Childe-Harold que axís com aqueix, solitari y ombriu, veu passar com á fantásticas decoracions las hermosas terras per ahont viatja, lo jove espanyol veu aparexe continuament donas enamoradas de sa gentilesa y 's topa molt sovint ab tempestats y guerras y conflictes en que pren part casi á la forsa y d' una manera molt poch trascendental. La figura de Don Joan que á Espanya es tan popular y en la que després de Tirso de Molina, que tan superbament la delinea, s' han inspirat tants autors desde Moliere fins á Musset, sens oblidar al célebre Da Ponte, que oferí tan bella lletra per la may prou admirada partitura del gran Mozart, y sens dexarnos, que injusticia fora, á nostre estimat Zorrilla, es mes arrogant y vigorosa que la de Byron; l' héroe d' aqueix es mes aviat un *Adonis* qu' un *Don Juan*; sa hermosura sens rival atreu fàcilment los cors de las donas incautas, y per lo tant ell no te may necessitat de cap lluyta per dominarlos; per axó es que totas aquellas donas inspiran compasió y Don Joan no inspira may cap sentiment. Mes ben trassat que 'l carácter del protagonista es lo de sas estimadas, y á pesar de sa semblansa en la forsa de sentir, no dexa de seduhirnos sempre la brillant manera de ser manifestat l' apassionament d' Haidée, Gulbeyaz y Adelina.

Es á dir que lord Byron manifestá en *Don Juan*, com en tot lo seu, sa poca aptitut pera despertar l' interés dramátich y sa aptitut sens rival pera despertar l' interés poétich. Pero lo

que resalta mes en aqueix poema, son sas continuas digresions, á que tant s' acostumá l' autor en los últims anys de sa vida, y que hi prodigá mes qu' en cap altra obra. En ellas es sempre lord Byron qui parla, y l' epígrama mes violent, la sentència més extrambótica, la frase mes punxant, l' insult mes verinós, la censura mes acerada, formulat tot en una dicció simpática y correcte al temps que nerviosa y sobria forman l' estrany amaniment del poema y l' originalíssim producte del negre *humorisme* del autor. Allí están englobadas sas raras doctrinas respecte á ciencia, á moral y á política, trovantshi al costat de profundíssims pensaments, destornelladas consideracions y esbojerrats preceptes de vida, formant un conjunt d' ideas sublimes y desbaratadas incapás de coordinarlas l' autor mateix. Lo particular es que tals despropòsits vajin enrotllats d' imatges tan sorprendents y de descripcions tan arrebataadoras. En lo *Don Juan* sembla que s' hajan ajuntat en Byron per apoderarse dels valiosos tresors de la poesia tot lo cor d' Alexandre ab tota l' extranyesa de carácter d' Alcibiades.

A consecuencia de las extravagants teorías que desenrotlla en aqueix poema, y de la excesiva llibertat ab qu' escrigué los primers cants, se remogué contra 'l poeta tal tempestat d' odis, qu' espantada la contesa Guiccioli li maná que fós mes prudent desde la publicació del cant sisé baix pena de separarse d' ell, y lord Byron acatá l' ordre de sa dictadora y fou d' allí endavant mes reservat si be cal dir qu' potser en general menos espontani.

Ditas quedan ja ab axó las millors produccions del noble poeta, de que he tractat mes lleugerament de lo que devia, pero ab mes extensió de lo que m' havia proposat, y no hi ha ja perquè parlar de sas poesias posteriors *La visió del judici*, *L' edat de bronso*, *Las tenebras*, *Napoleon*, *L' illa*, la millor de totas aqueixas, y algun que altre drama; porque al arribar á aquest punt de la seva vida, la personalitat del jove lord pren un carácter nou que no 'l deixa consagrar ab tant fruyt com avans á las lletres.

En efecte, com si 's sentís avergonyit de sa anterior vida privada, Byron desitjava remoures per una mes noble esfera ahont pogués manifestar sa grandesa de cor sacrificantse á l' empresa d' una idea generosa. La guerra de l' independència grega servia perfectament á son propòsit, y després de oferir magnánimament sos interesos á tan gloriosa causa, volgué entregar á la mateixa sa persona. Es segur que á sa determinació hi contribuí també la contesa Guiccioli que delirava per veurel digne y respectat, y acompanyat d' un germá d' aquesta senyora y del corsari inglés Trelawney, surtí de Génova lo 14 de Juliol del any 1823, en direcció á sa adorada Grecia.

Es indescriptible l' entusiasme ab que reberen los grechs al gran poeta que després de passar alguns dias en Cefalonia, se trasladá á Missolonghi á prechs del héroe Marc-Botzaris. Allí reuní rápidamente un exercit de *Suliotas*, y soportant ab heróica resignació los inconvenients d' una ciutat que la anarquia, la fam y 'ls turchs havian delmat, s' encarregá d' una expedició á Lepant ab que 'l brindá lo govern grech al nombrarlo general. Es digne de ser conegut de tothom lo patriotisme manifestat en aqueixa guerra per los *Suliotas* que recordan molt sovint las gestas espartanas, y mes d' una vegada rivalisan ab ellas (vejas, entre altres que han tractat ab justicia de aqueixa gran lluyta, la ressenya de la espantosa hecatombe de las donas de Sulien Pouqueville, Fauriel, Villemain, etc.); pero los que tenia Byron á sas ordres, indisciplinats y rendits per la miseria, no feren sino

defallir son ànim ja quebrantat per altra part ab las dolencias que 'l mal clima y las plujas insalubres havian produhit en son débil cos.

Lord Byron comptá dins de Missolonghi l' aniversari de son any trenta sisé, al qual dedicá sos últims versos, una oda valenta y hermosa en que preten alcansar *la mort del soldat* per redimir las culpas de sa vida. No trigá molt á cumplirse son vaticini. Una tempestat que 'l sorprengué en una de sas llargas passejadas á cavall (10 d' Abril de 1824) y de que 'n torná amarat d' aigua y de suor, promogué en son cos ja revellit y demacrat per sos passats excessos, una violenta febre que s' aumentá espantosament al endemá al continuar sa acostumada cavalcada.

Son antich doméstich, Fletcher, ha donat á conixer los últims moments del autor de *Childe-Harold*; res mes senzill ni conmovedor qu' aqueixa narració. Los metjes que, segons ell, tractaren ab molt descuyt la gravetat del mal de son senyor, preceptuaren sangría tras sangría á la qual consentia cada vegada 'l malalt ab molta repugnancia y que á la fi ja eran seguidas de continuats desvanexements. Ja en lo dia 16 entrá en deliri (feya mes d' una setmana que no podia dormir y axó l' horrorisava) que ana creient lo 17 sentintseli á cada pas entre altres exclamacions, aquexas paraulas: «¡Filia meva! ¡ma estimada filla! ¡ma pobre Adda! si jo la pogués veure!» Es d' advertir que al morir la mare de sa esposa, ordená en son testament, encara que Byron continuá ignorantho sempre, que sa neta no tingués may noticia del infortunat pare ni se l' hi ensenyés en cap temps son retrato. ¡Venjansa bárbara é implacable!! Al endemá á la nit ja no feu mes que barbotejar alguns mots dirigits á la Grecia, á sa esposa y á sa idolatrada filla, y rompent al fi ab aquellas últimas paraulas «*Ja es hora de que pugua dormir*» caygué defallit sobre 'l coxí persistint en aquell abatiment fins á las sis de la tarde del endemá, dia 19, en que entreobrí sos vidriosos ulls per tancarlos immediatament per sempre mes. En aquella hora esclatava en la ciutat una tempestat desfeta y la gent esporuguida 's llensá pels carrers al saber la trista nova, repetint per tot una dolorosa exclamació: «Lo gran home s' ha mort!» Mort esglayadora com sa vida, sens ni un parent, ni un amich íntim que vingués á son entorn per consolarlo de tanta soletat!

(Seguirá)

J. FRANQUESA Y GOMIS.

LOS TRES TOMS

(Acabament)

X

AQUELLA nit, tant si com no, volguí vetllar al malalt. No vaig parar fins que son pare, son germá y sa germana se n' anaren á dormir, no sens darlos avans una esperansa de que 'ls remeys farian efecte y després tot s' arreglaria; es á dir, m' ho vaig pendre tot pel meu compte.

A las sevas horas no mancava al pacient la medicina ni 'l demés que s' havia ordenat. Jo no m' apartava del costat d' ell, qui, havent perdut molt las forsas, ja 's deixava subjectar per mí y lo Patxet. A mitja nit, ja estava quietó, y llavors diguí al mosso:

—Patxet, aneu á descansar, que, si es menester, ja 'us cridaré.—

Ell hi repugnava un xich; però al últim se n' hi aná, que prou ho havia menester. Jo, quiet com un mort, ab lo llum apartat y las cortinas tiradas, observava la respiració del jove, que s' anava sosegant per moments. Des-

prés me semblá que dormia, y ab gran cautela, vaig tocarli las mans y 'l front; no tenia senyal de febre; y, ja que dormia, no volguí sotragarlo per donarli res.

«La cosa marxa,—deya yo tot sol.—Ell se posará bó, tornarà ella, y 'ls casarém. ¿Peró qui sab? encara 'no estém llests, que bon xich se 'n manca, y devegadas, podria ser... ¿Que? Tot anirá be, si Deu ho vol... ¡Y no ha de volerho! Que vingan los que diuhen que no n' hi ha, y ho veurán. Jo sempre hi he cregut é hi creuré, per mes que 'm digan lo contrari. ¡Ah! si, si!»

Lo Rafel dormia com un soch, y serian las quatre quan un gemech m' indicá qu' estava despert.

—¡Alsa! ¡com l' has feta petar!—vaig dirli poch á poch.

—¿Qui hi ha aquí?—preguntava ell ab veu molt fonda.

—So jo, 'l Miquel. No t' espantes, home, que tot va bé.

—¡Si, bé!—replicá ell, sospirant com qui no 'u vol creure.

—Mes bé de lo que 't pensas; ja tot es arreglat.

Ell volia explicacions, però jo vaig tallar curt dient:

—No enrahones, que 't seria mal; per ara acotentat sabent que tot es arreglat, ja 'u veurás. Si no callas me 'n aniré.—

«Vejam, vejám, Miquel,—pensava quan açó li deya,—es fácil que t' hajan de dir mentider; però aquestas mentidas ray!»

A las sis tocadas lo deixava, prometentli que tornaria y, al surtir, la primera cosa fou anar á pendre la barreja. Mentres l' Andreu me la posava, vaig dirli d' hont jo venia, y ell, després de preguntarme pel Rafel, me feu saber que 'l Jaume, poch ans, havia eixit de casa mudat ab la roba de cada festa.

—¿Hont deu anar?—va preguntarme.

—¿Qué 'u se jo?—vaig respondreli.

Y, per mes que l' alegria m' ballava per dins, no 'u doní á entendre, perque jo, quan me convé, callo com un difunt.

XI

En havent dinat, prenia 'l sol fora la porta, quan vingué 'l Jaume tot decidit.

—¿Qué fa 'l Rafel?—va preguntarme.

—Que va molt be, gracias á Deu. D' aixó 'n dich homes!—vaig exclamar entusiasmat.—Tócala, aixís m' agradas. Y 'l demés ¿com está?

—Corrent del tot,—respongué.—Lo pare y la mare, contents: ella, que vol eixir y fora.

—¿No 'u veus home? Ja t' ho deya. Ara has de venir á veure al Rafelet.

—Quan tu conegas...—contestá.

Vaig agafarlo pel mot, y cap allí marxarem.

—No t' mogas d' aquí fins que t' ho diré,—vaig ordenar á ne 'l Jaume, quan forem á la porta de la saleta.

Y, entrántmen á dins ab lo malalt, vaig entrarli cautelosament la visita que l' esperava. ¡Quina alegria li vaig donar!

Desseguida, tornant á la porta, agafí al Jaume pel bras, y vaig dirli á cau d' orella:

—Ara entrarém tots dos, y no gastes pas cap paraula ofensiva. ¿Sents?

—No tingas por, no faltava mes!—va assegurar-me.

Entrarem, y 'l malalt dirigí la vista al Jaume sens tenir esma de dirli una paraula, tant content y embarassat se trobava. Aquest sí que va correr á allargarli la mà que l' altre va estrenyer ab veritable passió.

—¿Com va, Rafelet?—va preguntarli.

—Molt bé, gracias á Deu,—respongué 'l malalt ab tendresa.

—¿Estás content de que t' vinguem á veure?—
—¡Oh! molt, molt! Sou los millors amichs que tinch, y qualsevol cosa faria per vosaltres. Y 'ls de casa teva ¿que tal?

—Bons, per ara.—

Llavors, ab lo colze, toquí 'l bras del Jaume. Ja m' entengué desseguida, perque va afegir:

—La Cristina m' ha donat recados per' tu, y espera que estigas bo per veuret.—

Los ulls del Rafel llavors cobraren vida, y en sa cara groga hi pujá la vermellor. Jo creguí que ja n' hi havia prou, y 'ls vaig trencar la conversa dient que tenia d' anármén.

—Donchs, á Deu siau y recados á tots. ¿Sentiu?—va dir lo Rafel.

—Sí, ja t' entench, bona pessa,—li vaig contestar rient.

—Ja t' vindré á veure,—afegí 'l Noy gran.

¡Y tant si hi varem anar! Tots los dias, en havent dinat y al vespre nos hi trobavam. Y 'l Rafel cada vegada mes bó; crech que las nostras visitas l' adobavan mes que tots los remeys de ca 'l apotecari.

Al ters dia després d' açó, ja va llevarse, y al diumenje lo tragueren al carrer. Llavors ja gosava parlarnos de la xica, y se li hagué de dir que calia esperar-se una mica; se feyan las diligencias pera tráurela d' allá hont era, y certas cosas van poch á poch.

Un dia en Jaume vingué tot content.

—Demá es lo dia. ¿Be vindreu?—va dirnos.

—Es clar, home,—responguerem tots dos.

Aquell vespre no 'm vaig entendre de feyna netejant la tartaneta que tinch. Ja es feta de molts anys; mes apesar de ser al estil de la vellura, com no serveix apénas, encara es nova. Pintada ab aquells colors vius, sembla que fassa alegria, y untantli bé las rodas, va mes segura y llatina que 'l carril.

XII

—¡Oixque! ¡oixque! ¡oixque! ¡Arri, Galant! Depressa, depressa y no dormis, que anem á treure duas ánimas de pena.—

Aixís deya jo l' endemá al matí, quan marxavam, mentres lo Jaume que sabia 'ls camins, menava la tartana de part de fora. A dintre, eram tres: lo Rafel, jo y un senyor vell y esquerdalench que may reya. Corria un vent fresquet y 'ls dos anavan ab capa; jo y en Jaume, embolicats ab lo tapa-bocas.

La tartana volava com una ploma. Tan aviat nos veyam dins un camí estret y enfonzat ab los marges guarnits d'atzararas, com eixiam al mig d'un pla cobert de sembrats, y llavors lo sol nos alegrava tot escalfantnos. L'un' hora giravam á la dreta, després trencavam per la esquerra; venian un pilot de casas y aviat eram entre bosch y vinyas; però may veyam lo terme de nostre viatge. Mes de duas horas feya que anavam pujant y baixant, y 'l vell que duyam no havia obert boca, quan, sentint tocar campanas no gayre lluny, va dir:

—Alguna monja s'haurá mort, que fan aquests tochs.—

Jo fiu que sí ab lo cap, com que si hi entengués alguna cosa, mes lo Rafel se torná groch. Al adonármen, com anavam de costat, vaig dirli á la orella:

—No tingas por, no es la Cristina; ho sé de cert, es una monja vella; las noyas que s'han de casar no 's moren.

—¡Sempre serás boig!—exclamá rient y donantme una esquenada.

Al cap d'un xich, que jo estava distret; se pará la tartana dins un tancat, y 'l vell digué: —Ja hi som.—

La porteria era al mateix davant del portal de la muralla que tancava l'edifici, l'esglesia queya al detrás, y tant esta com lo convent, tenian finestras ab esculturas; tot era de pedra picada y obra molt antiga, com que 'ls junts estavan poblats de llachsons y morella roquera.

Lo Rafel saltá depressa de la tartana y jo al darrera seu.

—Tu ¿com se diu aquest senyor?—vaig preguntarli.

Ell arronsá las espatllas; tampoch ho sabia.

Jo, allargant la má al vellet, li vaig dir:

—Poch á poquet, senyor Joan, tinga compte.—

Jo 'l vaig batejar de Joan, però com ell no 'm va tornar resposta, encara no poguí saber com se deya. En Jaume 'm doná las xurriacas, y 's ficá á dintre ab ell. En Rafel també 'ls volia seguir, mes jo, posántmeli davant, li fiu saber que 's quedava á ferme companyia.

—Posa 'l morralet al cavall, — li deya. A dins soná una campaneta.

—Ave María puríssima, — exclamá 'l vell.

—Sens pecat fou concebuda, — respongué una veu de nas prima.

—Tinga la bondat de dar á la mare priora aquest document de la curia eclesiástica per la exclaustació de la novicia Cristina Pinart.—

Aquell senyor, per lo vist, era de ca 'l bisbe.

Passá una galant estona no sentintse més que un xiu xiu, després res, y al últim, quan ja no podia aguantar al meu amich, una remor de passos y algunas paraulas de compliment, me digueren que la cosa ja estava llesta. En efecte, lo Jaume venia ab un baul y seguian lo vell y la Cristina. En Rafel hi corregué y li va estrenyer la má; però ni l'un ni l'altre 's deyan una paraula y á tots dos los ulls los espurnavan. Jo 'ls vaig acompanyar á la tartana; ella no sabia en quin món era, y, tots dos, ¡quins plors feyan!

Quan tots forem á cavall, arrencá la tartana guiada pel mateix Jaume; que jo no hauria pas trobat lo camí, perquè en-

JULIETA Y ROMEU
De Hans Makart

FAUST Y MARGARIDA
De Hans Makart

cara no sé ahont varem anar. Llarga estona caminarem sens dir paraula, fora que sigués algun crit per' esparpillar lo Galant; mes, poch á poch, en Rafel y la Cristina comensaren á enrahonar de baix en baix y en tot lo camí no pararen: semblava que diguessen parenostres. Tot marxant, lo Jaume, 'l senyor y jo esmorsarem, que 'ls altres dos, com enamorats qu' eran, no ténian gana. Ja 'ls ne vaig fer broma é hi riguerem; fins lo senyor serio hi va pendre part y 'ns ensenyá una boca tota desdentegada.

Quan forem prop de Barcelona, vaig dir á ne 'l Rafel.

—Ara jo y tu baixarém, perque la gent del vehinat no enrahonem.—

Per més que li dolia, ell m' obehí.

—Vaja, de aquí després. Tóquila, senyor Joan,—vaig fer jo.

—Estiga bo, plaga,—respongué 'l vell, allargantme una má seca. — No vull que pateixi mes per' saber mon nom: jo 'm dich Ventura.

—Donchs, miri, — vaig replicar, — fa una cara d' alló mes de dirse Joan; però 'l mateix té. Estiga bo, senyor Ventura.

—Passiho bé, plaga.—

Ab quatre salts forem á ca 'n Pinart y ja hi trobarem la Cristina y en Jaumet. Vaig deixarhi en Rafel, que, segons va dirme després, tingué de escoltar una gran prédica dels sogres.

XIII

Totseguit va posarse fil á l' agulla pe 'l casori. A la Cristina li donaren mil lliuras y la calaixera ab molt bé de Deu de robas: á n' ell trescents duros y un carro ab una mula. La vigilia de Pasqua 's varen casar y jo y lo Felís forem testimonis. No n' hi havia poca de gent!

Després anarem á la fonda, y 'ns feren un sopar que 'ls àngels hi cantavan. Los nuvis no hi cabian de contents, los pares d' ella estavan molt satisfets; però més que tots lo vell Faló, que no sabia que li pasava.

En surtint, vaig acompanyarlos á la casa que havian parat per' estarhi. Es al mateix carrer hont jo visch. Lo pare d' ella 's tragué la clau, y llavors, ab la claror de un llum de gas vegerem que al mig de l' entrada hi havia un carro nou pintat de vert y un cavall que era cosa rica.

—¿Qu' es aixó, sogre?—preguntá 'l Rafel admirat.

—Es lo meu present de bodas,—contestá 'l vell.—Guardeuho y procureu augmentarho bé y honradament.—

Mentres tant, la vella no sé que deya á l' orella de la Cristina, y la noya, veient com tots marxavan, se posá á plorar. Jo encara no era fora, y vaig sentir com en Rafel volia aconsolarla.

—No li digas res, que plori,—fiu jo,—ja li pasará.—

En Rafel, tot conmogut, me doná una abressada.

—¿Y tu?—vaig dir á la Cristina.—

Ella estava ploriquejant y li va escapar lo riure, però no m' abressá pas; y açó que ben bé m' ho mereixia.

**

No hi há vida millor que la d' aquells dos: tenen forsa feyna y may acaban l' alegría. De vegadas, quan hi passo, los

atrapo jugant com duas criaturas, y 'ls renyo; però ja no 'm volen creure. Aixó sí, m' estiman molt, y pe 'l gust d' ellis sempre estaria menjant y bebent.

¿No sabeu quina 'n ferem aquest any? Pe 'ls Reys, parlant á casa seva de que s' acostava Sant Antoni, vaig dir á ne 'l Rafel:

—¿No volias dur la bandera l' any passat? Donchs entre tu, jo y 'l Jaume, si vol serhi, la comprem.—

Ell, al recordar lo passat, se torná roig; però agradantli 'l pensament, respongué:

—¡Home! sí que podriam ferho, párlanhi tu.—

Jo, que surto ab tot lo que 'm poso al cap, vaig dirli, y, encara que ab molts prechs, ho poguí lograr.

Lo dia de la subasta, 'ns hi presentarem, y com los demás creyan que cada hu dels tres anava per ell, ningú mes hi posá dita. Nos la donaren per tres unhas.

Nos varem lluhir á fe de Deu: portavam duas músicas de regiment, y 'l refresch y 'l sarau anaren molt bé. Mes la Cristina, al véurens dalt de cavall ab la bandera, va tornarse groga com la mort; però, refentse totseguit, se reventava de riure mirant com jo y son germá li feyam barretadas. S' ha tornat un xich mes grossa; però es de la mateixa bondat de sempre.

¡Ah! ¿que no 'u sabeu? Ara ve 'l millor. D' aquí á poch temps, anirem á bateix, y, qui tinga gust, ja pot venirhi: aquell dia tot se vesará.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

A MON FILL

Lo dia en que naixqueres, plantí un arbre que va creixent com tu...

¡Quant de treball els dos hau de costarme avans de donar fruyt!

Jo ja sé com se guia l' arbre tendre y 's deixa ben parat:

¡qui sabera tan be cóm deu guiar-se lo cor del tendre infant!

Veig del arbre empeltat, mirant les fulles, qué es lo ver y lo bort:

mes lo ver y lo bort de la teua ánima, no ho puch distingir jo.

Pronte s' arranquen los rebrots que creixen al peu del arbre fi:

¡ah, si els rebrots del mal així 's pogueren arrancar de raill...

Per á llaurar la terra jamay deixes s' en passe la sahó:

¿qui sab si en cultivar ta inteligencia perdre jo 'l temps millor?

Si no 'l falçó, l' astral poda les branques que causen perjuhi:
¿quina astral hi há en lo món que podar puga los sentiments d' un fill?

En paga á mos treballs, jo crech que l' arbre dolça fruyta 'm farà...

¡Així tan cert lo fruyt que tu me dones no siga fruyt amarch!

A. FERRER Y BIGNÉ.

LOS NIBELUNGS

Poema herbích á' Alemanyá

(Continuació)

X

COM BRUNHILDA FOU REBUDA Á WORMS

DE l' altra banda del Rhin, se veyá al rey, seguit de molts cavallers, acostarse á la riva, é igualment á molts damiselas, montadas en briosas hacas que guiavan hermosos jovencels. Tothom estava á punt pera rébrels.

Quan los guerrers d' Islandia y 'ls nibelungs, los cavallers de Siegfrid, arribaren ab sos navilis, se dirigiren rápidament al endret en que 's trobavan los amichs del rey, á l' altra vora del Rhin.

Escoltéu ara la relació de com la reyna Uota, conduhí á la verge, sa filla, fora del castell, cavalcant al costat d' ella, essent en tal dia coneguda y admirada de molts donzells y cavallers.

Lo margrave Gere, conduhí per la brida lo cavall de Kriemhilda, però solzament fins á las portas del castell. Més enllá Siegfrid, lo brau cavaller, la serví amorosíssimament. ¡Era un hermós donzell! Més endevant ja rebé de la princesa la paga de son servey.

Lo valerós Ortwin cavalcava aprop de donya Uota, á la que seguian un gran nombre de cavallers y de donzellas. Es precís reconeixer que may en altra recepció se vejeren las damas reunidas en tan gran número.

Mentres s' atansava 'l navili tingueren lloch devant de Kriemhilda, jochs d' armas, á quin més brillant, en lo qual prengueren part famosos cavallers, y pera presenciá los descolcaren gran número de damas, magníficament vestidas.

Lo rey y sos ilustres acompanyants havian ja atravessat lo riu y arribavan á sas orellas la remor dels escuts violentment refregats, mentres que las llansas despedian espléndits resplandors. Ressonava al lluny lo colpejar dels acers.

Las fembras restavan prop de la riva, Gunther baixá de son vaixell ab tots los del seu seguiment y conduhint per la má á Brunhilda, en quals vestiduras brillavan á competencia las més espléndidas pedrerías.

Kriemhilda, seguida de mil pudorosas donzellas, s' avansá pera rebre á Brunhilda y als que ab ella venian. Sas blancas mans apartaren las trenas de sos cabells pera cambiar ab la reyna sas besadas, lo qual feren ab la més tendra efusió.

La donzella Kriemhilda l' hi digué ab veu amiga: — «Siau benvinguda á nostre país per mí, per ma mare, y per tots nostres fidels amichs.» Y s' incliná graciosament.

Las damas s' abressaren repetidas voltas: May s' arribá á fer una rebuda tan afectuosa com la que 's dispensá á la promesa esposa per donya Uota y per sa filla.

Una hora ben llarga transcorregué avans que fossen acabadas totas las salutacions. ¡Quantas

bocas de rosa no foren besadas en aquest temps! Las fillas de rey permaneixian encara l' un ben prop de l' altra y gosavan còntemplantas, los més famosos cavallers.

Y las seguian ab la mirada aquells que havian sentit á dir que cap altra com ellas se 'n havia vist de tan hermosa, lo qual podia dirse sens mentir, puig que sas formas eran d' una bellesa absoluta y gens enganyadora.

Los que apreciavan las donas per sos graciosos perfils, exalsavan la hermosura de la promesa de Gunther. Mes los més prudents, que havian fet millor comparansa, deyan que 's podia preferir Kriemhilda á Brunhilda.

Damas y damiselas avensaren las unas prop de las otras. ¡Quántas hermosuras y quant espléndidament vestidas! Pabellons de seda y gran número de tendas cobrian tota la planuria de devant de Worms.

Los parents del rey lo rodejavan y conduhiren á las duas reynas y totas las damas allí ahont lo sol no hi arribava. Las acompanyavan també los cavallers de Burgondia.

Los forasters muntaren tots á cavall; prompte las llansas xocaren contra 'ls escuts y la plana va cobrirse d' un núbol de pols, com si un incendi ábrusés tot aquell país. Los cavallers de debó se reconeixian ben prompte.

Las damas contemplavan los jochs dels cavallers. Siegfrid passá y torná á passar innumerable vegadas devant dels pabellons, cavalcant ab l' espasa á la má y conduhint á mil valerosos cavallers nibelungs.

Cumplint ordres del rey, Hagene de Troneje, s' avansá y feu cessar amigablement lo torneig, á fi de preservar de la pols á las damiselas y tots obehiren sens la més petita dificultat.

Lo senyor Gernot digué aixís:—«Deixau vostres cavalls fins al cayent de la tarde á fi de que quant vulga cavalcar lo rey, estigan á punt. Nosaltres anirem á acompanyar al palau, á las hermosas damas.

Tothom se retirá á las tendas y 'l temps discorregué agradablement. Los cavallers permaneixian prop de las damas, á qual favor aspiravan.

Avans d' arribar la nit lo sol baixava, l' ayre comensava á fresquejar y no 's volgué retardar més la partida; damas y cavallers cavalcaren dret al castell.

Arribats á ell, las reynas se deixaren. D.ª Uota y sa filla 's retiraren á sas extensas habitacions, acompanyadas de son corteig. Per totas parts esclatavan crits d' alegría.

Se disposaren los setis pera 'l festí, al qual lo rey se preparava pera dirigir-se ab tots los seus acompanyants. Mentres tant, permaneixia al costat á l' hermosa Brunhilda, cenyint corona, en lo mateix país del rey. ¡Quan bellament apareixia agensada!

La taula era llarga y coberta de ricas platas, no faltant res allí de tot quant pogués desitjar-se. Prop del rey, asseguts en sos sitis, hi havia una gran renglera de convidats.

Los reals camarlenchs servian l' aygua en copas d' or roig; may en altres festas hi hagué un servey millor; ningú ho arribaria á creure.

Avans de que 'l senyor del Rhin hagués prés l' aygua, Siegfrid usá de son dret; va recordar á Gunther la seva fé y la promesa que li havia fet avans de que haguessen vist á Brunhilda, á Islandia la seva patria.

Y aixís li digué: — «Debeu recordarvos de lo que 'm jurá vostra má: que si jamay Brunhilda venia á vostre país, vos me donariau á vostra germana. ¿Os recordeu de vostres juraments? En vostre servey he sofert los més agres treballs.»

Lo rey contestá á son hoste: — «Ab rahó me haveu advertit. Jo os prometo que no mancaré á mon jurament y os aydaré de bona voluntat á portar á cap vostres desitjos.»

Y amigablement pregá á Kriemhilda que 's dirigís al festí la qual entrá en la sala seguida de moltes donzellas. Però Giselher, enlayrat dalt d'un grahó, exclamá: — «Feu que se 'n tornen aquestas damiselas, perque es precís que ma germana comparega sola devant del rey.»

Kriemhilda fou guiada allí ahont aquest se trobava. En la sala hi havia un gran número de cavallers, als quals se pregá que permanesquessen tranquils; Brunhilda s' havia ja dirigit á la taula, ignorant lo que anava á passar.

Allavors lo fill de Dankrat digué á son parent més pròxim: — «Ajudeume á convencer á ma germana á que prenga á Siegfried.» Y respongueren tots á la vegada: — «Aixó ho pot fer ab tot honor.»

Lo rey Gunther digué: — «Oh ma encantadora germana, fes que per ta virtut se compleisca mon jurament. T' he promesa á un cavaller, y si d' ell fas ton espós haurás satisfet fidelment tots los meus desitjos.»

La noble princesa contestá: — «Germá meu estimat, no es precís que 'm pregueu, puig he de fer sempre lo que vulgau manarme. Sia com vulgau, que de bon grat donaré lo meu amor al que 'm destineu per espós.»

Lo rostre de Siegfried s' enrojé de felicitat y d' amor. Lo cavaller oferí son homenatge á Kriemhilda. Se 'ls feu asseure l' un al costat del altre entre 'ls parents, y se li preguntá si acceptava á tan valerós cavaller.

Un púdic embrás de jovencela va tornarla tota confosa, mes per la ditxa de Siegfried, va referse ben prompte. Y aixís la prengué per esposa, lo noble rey de Niderlant.

Traduhit per ALBERT PUIGDOLLERS.

(Seguirá)

LO DR. D. LLUIS ROCA Y FLOREJACHS

(Acabament)

Poch més de vuyt anys contava D. Lluís Roca y Florejachs, nascut lo 22 de Febrer de 1830, quan la mort li arreballá la carinyosa sollicitud de son pare. Tal volta quan passada la infantesa, 's doná compte de las tradicions, que ab son nom heretava, li serviren aquellas de lloable y profitós estímulo, pera, com sos ilustres progenitors, procurar lo propi esplendor, y 'l sosteniment de la honrosa reputació de família. Poch temps després, anticipantse son jove criteri, pel mancamet de la paternal estimació, sentint lo vuyt inmens que á son voltant s' obria, 's disposava al estudi de la llatinitat y la filosofia en lo seminari de Lleyda, ahont ab constancia y aplicació, que no era d' esperar en sos tendres anys acabava lo curs de 1843, estudiant voluntariament com ampliació, la física experimental y las matemáticas en l' Institut provincial de segona ensenyansa de la meteix ciutat; y tot esperant aixís cumplir la etat reglamentaria que allavors s' exigia pera ingresar en la Facultat de Medicina, cursant en l' any académich de 1844 á 45, la química y la historia natural en lo Institut Barcelonés. Obtingué lo títol de batxiller en filosofia lo 12 de Abril de 1845, matriculantse tot seguit en la Universitat barcelonina, pera l' estudi de sa predilecta carrera médica, en quina facultat va passarse batxiller lo 5 de Juny de 1850, obtenint en 11 de Juny de 1852, la llicenciatura, completantla més tard, en 11 de Maig de 1871, ab lo grau de Doctor, després de seguir també en Barcelona los corresponents estudis. Cal fer constar que tots los títols académichs avans consignats, va guanyarlos lo senyor Roca, per unanimitat de vots. Tot just llicenciat, passá á establirse en sa volguda Lleyda, ahont per espay de trenta anys ha sapigut conservar una reputació ben adquirida en la práctica. Son caràcter bondados y la profona ciència que atesorava, sembráren estimables beneficis entre 'ls que rebian sos auxilis professionals, en quina especialitat lo doctor

Roca havia rebut merescudas distincions, entre las que dech esmentar: soci del Institut Médich Valenciá, vocal facultatiu de la M. I. Junta de Beneficencia de la provincia de Lleyda; vocal secretari de la Junta promotora de socors als pobles invadits per las febres malignas, en la provincia de Lleyda; delegat per los facultatius de aquella ciutat per la redacció de unas bases organitzadoras de un col·legi de Medicina; vocal de la Junta de Beneficencia particular de la provincia de Lleyda; membre de la comissió especial d' Higiene de la provincia (Novembre de 1876); subdelegat de Medicina y Cirurgia del districte, soci del Institut Estomatològich de Barcelona.

Los serveys extraordinaris que prestá 'l doctor Roca, als habitants de Lleyda, durant las invasions coléricas de 1854 y 1865, y 'ls no méns assenyalats, que ab un zel digne de llohana va tributar als vehins de Albesa y altres pobles comarcans, en 1867, quan una terrible febre de caràcter tifóidich, quasi be 'ls delmava, lo feren acreedor á una distinció que pocas voltas 's dispensa, á la creu d' epidemias, concedida per informe del Consell Suprem de Sanitat, otorgada en Novembre de 1875.

Son amor á la humanitat lo portava sempre al lloch de més perill, desitjós de aliviar la malestruga sort del pròxim malalt. Encara recordo com en una de sas cartas 'ns describia lo trist espectacle que 'l 24 de Juny de 1876 oferian los camps del Aufegat, entre Cervera y Tárrega, després del xoch de dos trens, que tanta dissort ocasionáren. D. Lluís Roca fou altre dels metjes lleydans que, al tenir coneixement d' aquella malhauransa, correugé presuros al lloch de la catástrofe guiat pel noble anhel de mellorar ab sos recursos la miserable situació de tants infelissos. Ell no se 'n gaudia jamay d' aquestos serveys, que considerava deber practicar, y, per la mateixa causa, no 's creya mereixedor de altres recompensas que de las benediccions dels socorreguts. ¡Ditxosos los que aixís poden practicar lo bé!

De més á més, la experiència obtinguda durant los anys que ha practicat sa carrera, la consigná D. Lluís Roca, en apuntacions clinicas de molta importancia; deventli també la ciencia médica notables treballs, plens d' erudició y que acreditan son valer en la especialitat á que va consagrarse. Ho provan aixís las Memorias presentadas á la Societat barcelonina d' amichs de la Instrucció. Una d' ellas titulada, *Sobre las utilitats de la gimnástica en sas aplicacions á la medicina y al millorament dels pobles* (1849) y l' altre *Resenya médica filosófica dels temperaments* (1850) *Instrucció popular referent á las midas que poden adoptarse pera previndre la invasió del cólera morbo asiático y dels auxilis que deuen rebre los malalts en los primers moments de sa enfermetat*, impresa á fi de Septiembre de 1854, en lo *Butletí oficial* de la provincia y després transcrita en alguns periódichs, y l' *Boceto históric de la medicina lleydana*, (inédit).

Ab justicia donchs, y á proposta del Governador de la provincia, li fou concedida en Juliol de 1878 la creu de Beneficencia de 2.ª classe, y en Agost de 1876, lo periódich tècnich *Anfitheatre anatòmic español*, va publicar son retrato y biografía, colocalo al nivell dels professors més distingits de la nació.

En mitj del compliment de son deber com á clínic, no li mancaren al doctor Roca ocasions de donar treva á la práctica de la ciencia y consagrarse ab esplay al conreu de las bellas lletres, á l' admiració de las bellas arts. Catalá de cor, apassionat per la poesia y fervent partidari de la tradició històrica de sa patria volguda, la celebrada oda del immortal Aribau l' incitá desde molt jove á rendir també son tribut á la renaixensa de nostra parla gloriosa. Poeta delicat, trassava al ensemps pàginas de ben escrita prosa, en quinas ressaltava sempre lo apropiat llenguatge y dedicantse á descriure la historia de sa ciutat nadiua, la monografia de sos monuments culminants, en sos escrits manifestava sempre los coneixements que atesorava, l' inspiració y 'l sentimentalisme. La pèrdua de son pare volgut semblava predisposarlo á l' expressió del pesar, al conhort y al misticisme. Roca no era un de aquestos trovadors que segueixen los impulsos del temps y 'l cambi continuat de las tendencias; era 'l poeta quina imaginació respon als afectes corals; era l' home fidel que sentia y expressava ab armoniosos conceptes tot son pensar; era 'l patriota ardent, que sens haver prestat jamay tribut al doctrinarisme de cap tendencia política, s' interessava per l' esplendor de sa terra, 's dolia de la lluyta de apassionats partidaris y en los fets passats cercava ab afany la profitosa ensenyansa de l' esdevenidor. Resolt y conscient, cristiá sencer, se 'ns mostrá en sas nombrosas concepcions. Ell podia vanagloriarse de haver fet sentir als lleydans, entre 'l remoreig de la corrent del Segre, la veu de la *fé*, de la *pàtria* y del *amor*. Si son exemple ha sigut profitós pera sa volguda ciutat, be prou ho mostran las institucions creadas y l' aplech d' escriptors distingits que son avuy honra de Lleyda y que ab sos treballs han respost á l' excitació del inolvidable D. Lluís Roca y Florejachs, que acabava en 1852

son inspirat poema *Glorias de Lleyda*, ab las següents estrofas, plenas de valentia y de lloables aspiracions:

Lo pervindre quin es?...—Temors engendra—
Prehudas lluhén d' altra etat las glorias,
Pero tan sols com bells recorts, que cendra
¡Qui sap si 's tornarán demá mateix!
Del poble brau pot ser la fibra embarga
Letal narcòtich ab acció maligna,
Y ni haurá fi sa somnolencia llarga,
Ni cessará l' angunia que pateix!

Llampech es la fortuna.—Heróicas vilas
Ufanas d' esplendor, que en sas albadas
Incólumes sentiren y tranquilas
Sobrevindrer iradas tempestats,
Romputs per últim los blasons vegéren,
Orgull y gloria de sa gent valenta,
Quan sa riquesa y son poder caiguéren
Al volch fatal de pobles y d' etats.

Y ¿es aquesta la sort? Una esperansa
Alegra 'l cor. Sa pompa primitiva
S' ha perdut Lleyda en la amargant mudansa.
Lo pervindrer li guarda altres llorers.
De persistent vigor ab brasa interna
La animá aquella rassa fundadora,
Y á la historia del mon durará eterna,
Al revivirse aquells ardors primers.

Desvetllat, ciutat dormida,
perque á ventura molt alta
ton esdevenir convida.
Pera logar nova vida,
no mes un esforç te falta.

No 's frustraren dels insignes
varons que en tas tombas jauhen
los fets, de gran valua signes:
fören d' un nou poble dignes
llavors, que brotàrn ja trauhen.

Ton cel esguarda: colora
los nuvols clar arrebol.
Aprés llarga nit d' aurora
despuntantse, precursora
d' un lluminosissim sol.

Aquesta poesia que escrigué en llengua castellana, va llegirla en una de las vetlladas literarias que en 1852 donava en sa casa la llorejada y respectable poetisa donya Maria Josepha Massanés.

En Roca, que per aquells anys estava cursant medicina en Barcelona, segons ja queda indicat, concorria á las reunions familiars, que ab apleuso dels aymadors de las bellas lletres, organitzava aquella ilustre escriptora, reunions en quinas van donarse á coneixer no pochos de 'ls distingits poetas, que avuy despuntan en lloch prominent en lo camp de nostra literatura. Contactats eran los que llavors escribian en catalá y l' inspirat estudiant de Lleyda, al seguir lo gust y fins á cert punt las exigencias del temps, no amagava en sas poesias castellanicas son entusiasme per las cosas de la terra, per las costums sencillas, y clarament lluhia fent us de atildat llenguatge, son desitj d' enlayrar sempre las més tendres afeccions del cor humá.

En 1858, fou un dels que contribuiren á l' obra *Los Trovadors Nous*, publicada per D. Antoni de Bofarull, en quinas pàginas, admirarse podian triadas composicions dels que més endavant, ab son concurs poderós, sostinguéren los passos més dificultosos del renaixement catalanista.

Desde llavors, desde que per primera volta las cordas de son llaut vibráren al impuls dels ecos armoniosos de la nativa parla, difícil 'ns fora en limitat espay, referirnos á las superbas concepcions poéticas catalanas de don Lluís Roca y Florejachs.

Si, *Las Vespers Sicilianas* y 'l patriótic cant *Ja son á dins*, mostran lo seu entusiasme. *Coloma blanca, Eularia, Garlandeta*, y *Sospirs del Cor*, testimoni son del esperit religiós, *Eternitat d' amor*, es lo cant dols de sos purs afectes de familia, la *Mort del poeta*, lo *Pas d' Aquerúsica*, y *Recort*, la germanívola fermansa rendida á l' amistat, com *Los fanalets de Sant Jaume*, *La Festa de Sant Blay* y *Los Cossos*; xamosas descripcions de las festas populars, tradicionalment respectadas.

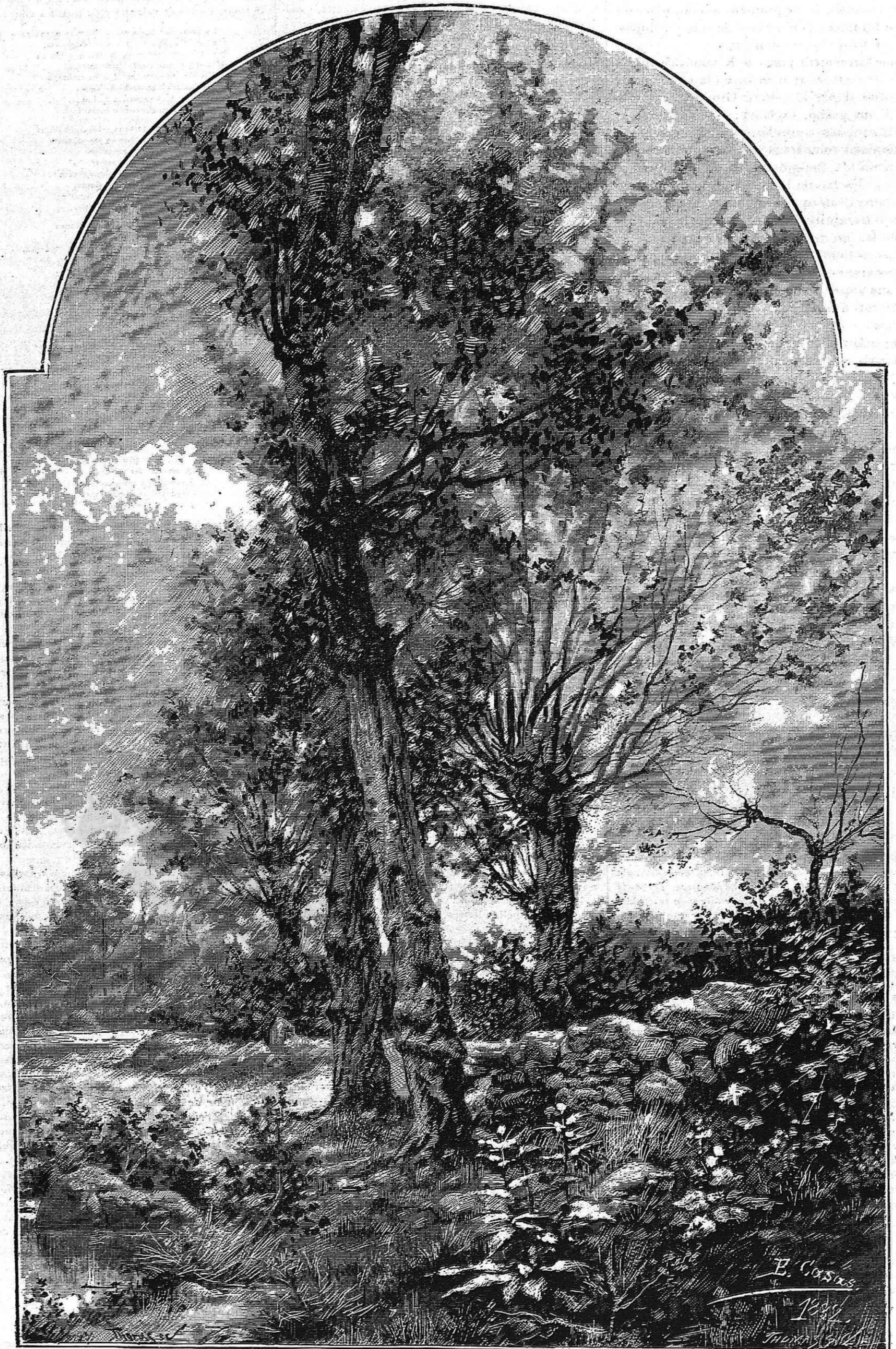
Las planas del *Calendari Catalá*, y las columnas de *El Divino Vallés*, *El Ateneo leridano*, el *Alba leridano*, el *Monitor de Lérida*, *El Cronicon leridense*, la *Revista de Lérida*, *Lo Gay Saber*, *La Renaixensa*, y *Lo Escut de Catalunya*, de Barcelona, á cada punt transcriuhen las creacions de la fantassia inextingible de sa potenta imaginació, de sa exquisita sensibilitat.

Merescudas distincions obtingué per sos treballs, en diferents certámens literaris. En los *Jochs florals de Barcelona*, havia conquistat los següents premis.

En 1860 l' accésit á la viola d' or y argent, per sa poesia *Anima consolada*, que sintetisá tota la cristiana resignació del creyent, en aquells mots finals:

Mes que de mort es de festa
Lo jorn de mort,
Benhaja 'l toç que 'l senyalá
Benhaja 'l toç,
Benhaja 'l consol que 'ns doná
L' últim consol.

En 1862, l' accésit á la ploma de plata, per sa ben trassada composició *La Veu del Tibidabo*; en 1863 lo

PAISATJE, DE B. CASAS

primer accésit á la flor natural, per sa poesia íntima, *Eternitat d' amor*, que acaba ab aquell falaguer pensament de l' ànima qu' ovira un infinit més enllá :

Y pena sens tenir de que per sempre
Quedi en la terra nostrc nom perdut;
Confós entre la pols de la materia,
Que al fi es tot sombra, y vanitat, y fum;

Esperarém nostre rescat y alegre
Llavors l' esprit dirigitá son vol
Del Amor increat vers l' ara santa;
Eternisantse allí nostres amors.

En lo mateix concurs va obtenir l' Arpa de plata, per sa sentimental poesia *Mort del poeta*, dedicantla á la memoria de Bonaventura Carles Aribau, quina perduda ploravan recentment las lletres catalanas, y 'l arpa de suro, per son cant entussiasta, als *Trobadors catalans*.

Que á vostra veu, poetas,
Tot esperit s' explaya,
Pus dó tenui, que al univers con mou,
Y triumpadors atletas
De nostra ciencia gaya
Los Reys eternas de l' armonia sou.

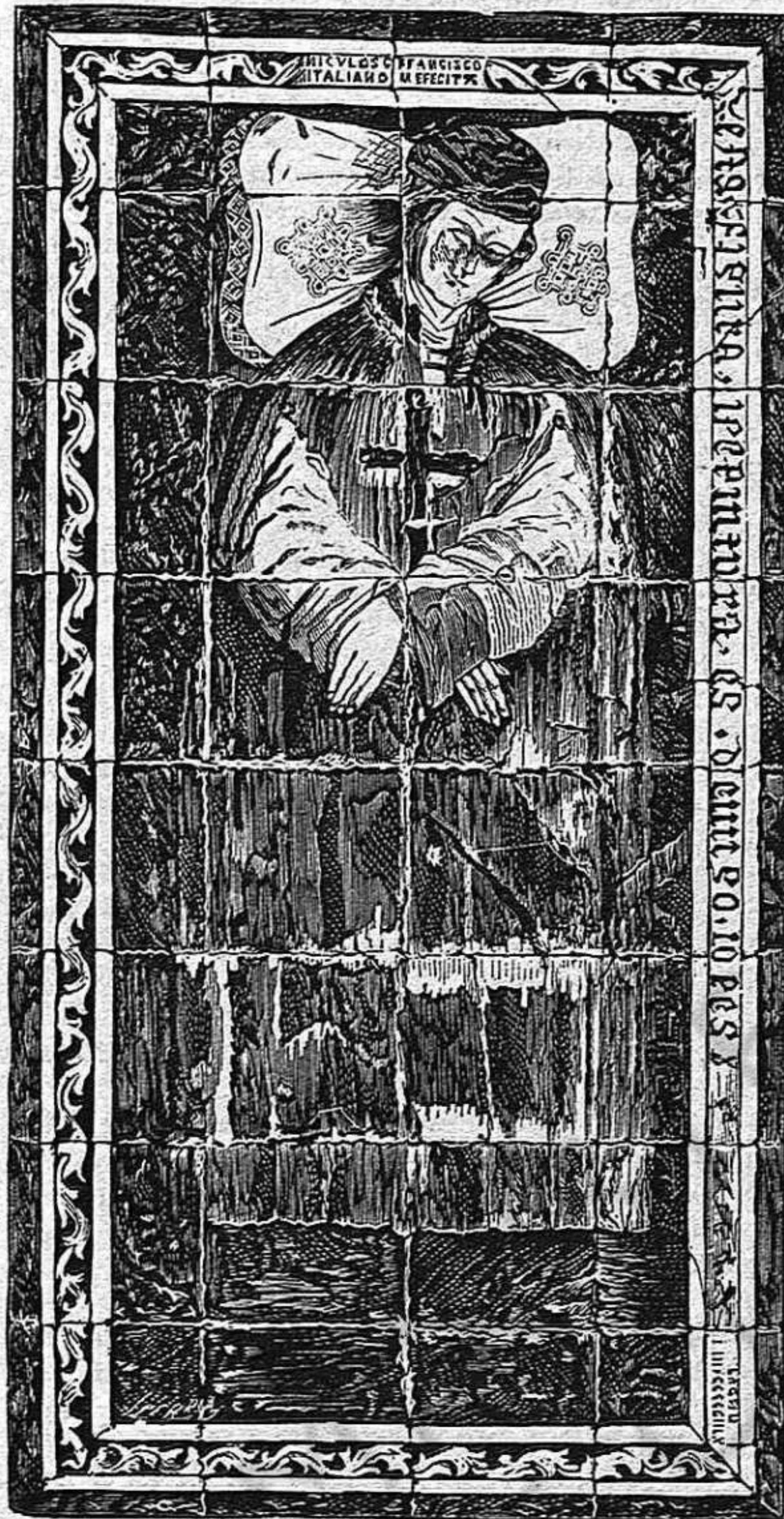
En 1864, va guanyar l' accésit á la flor natural, ab sa fantástica composició *Lo ps d'Aquerusica*, també composta á la bona memoria de l' autor de la *Oda á la patria*, de quin diu :

Lo llor en sos polsos verdeja. Si 't plau
Buscar dins sa boca ton óbol... la mina
Veurás que té en ella de parla divina
Que un jorn encantava melosa y suau.
Barquer, de la fama l' aguarda 'l palau,
Hont sempre han de viurer son nom é memoria,
Barquer de Aquerusica, sa mare es la gloria,
Sa patria la Iberia, son nom Aribau.

Lo mateix any li fou conferida la *viola d' or y argent*, per sa mística oda *Amargor de la vida*, endressada á la Verge de Montserrat, á quina imatge demana protecció y 'l conhort de las malestrugas contrariatats de la vida :

Y quant en l' ampla esfera
Marquí inflexible soberana agulla
Lo fi de ma carrera,
Y caigui com la fulla
D. l arbre sech que la tardor despulla,

Del viador la canya
Que 'm sostingué en ma llarga romeria
Quedarà en la montanya...
Jo us trobaré ¡oh Maria!
En la eterna Sion desde aquell dia.

LAUDA SEPULCRAL DE TRIANA

Los armoniosos pensaments continguts en aquella poesia, 'ls traduhiren á la parla castellana, mossen Josseph M. Escolá, en Felix Pizcueta, D. Obdulso de Perea y en Victor Navarro. De la joia guanyada, 'n feu fervorosa ofrena á la Patrona de Catalunya, consignan'ho aixís en lo *Album montserratí* :

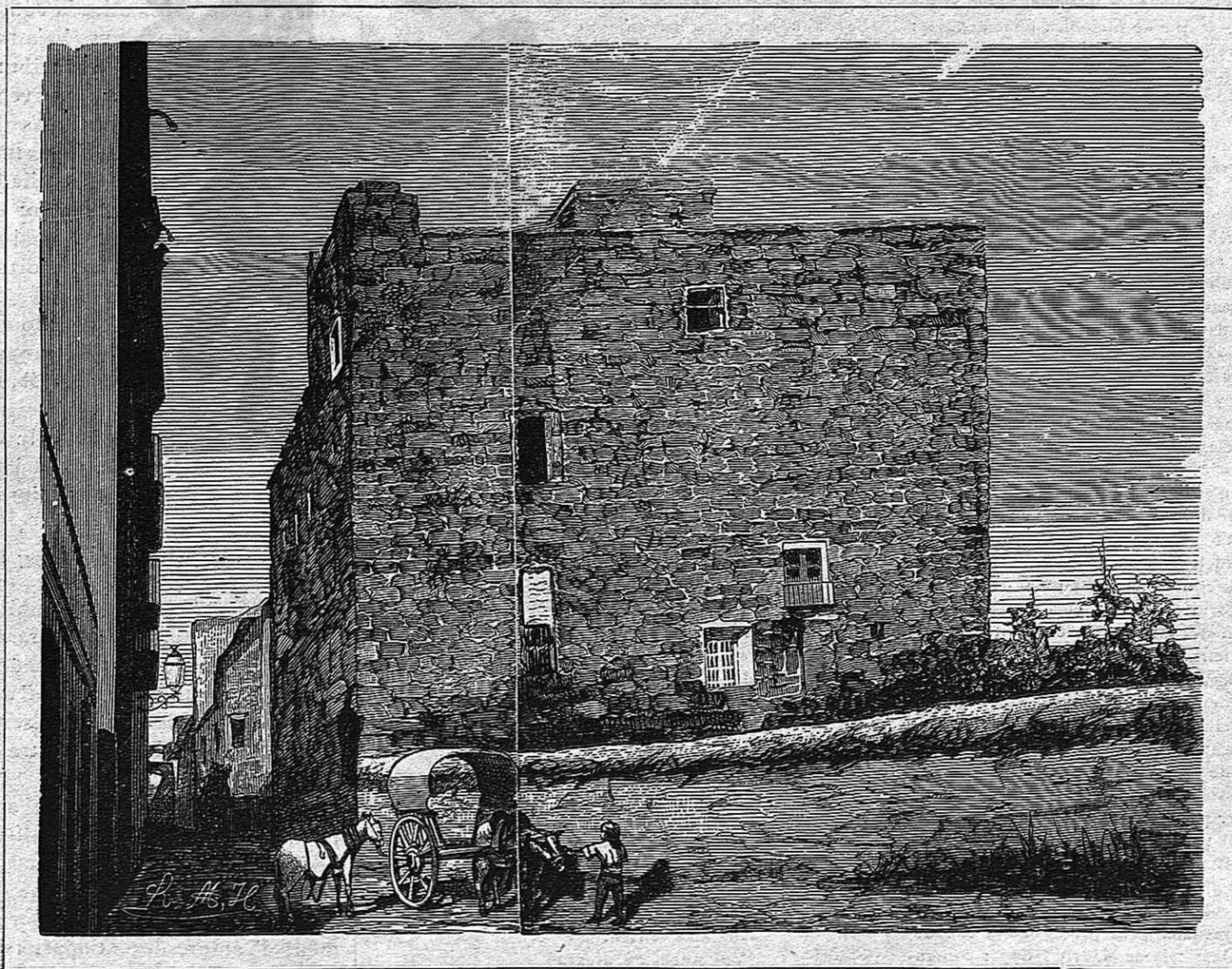
La mort á ma capsalera
Sa daga anava afilant.
Jo al esmentar una lluyta
En que 'm fereu vos triuntar
Fé tinguí qu' ensemps d' aquella
Tant a' tra m' traurian salv'
Ho fereu 'y com podria
Pagarvos socors tant gran,
Sino rendintvos la joia
Blassó del primer combat?

A ningú millor la sola
Flor que tinch jo puch donar:
Vos me tornareu la vida,
Senyora del Montserrat.

En lo certámen literari celebrat en Reus, en l' any 1868, sa ben trassada composició *Mater Misericordiæ*, va ésser premiada ab una *papallona d' or y argent*. L' Orfeoó lleydá li feu present d' una ploma d' or y plata ab carinyosa dedicataria esmaltada, y la Junta directiva de la Academia bibliográfica Mariana, de quina 'n fou secretari desde sa instalació, va dedicarli solemnement, en 1874, una corona de lloer de plata y or, com á justa recompensa de son zel, y de sos valiosos travalls fets en benefici dels lloables propósitos de aquella societat.

Altres assenyaladas recompensas li valguéren sas obras literarias. L' Ajuntament de Lleyda, reunit en corporació, va felicitarlo públicament en 1863, per los premis obtinguts en los Jochs Florals de Barcelona, y 'l vehinat sens distinció de classes socials, feu resaltar en aquell acte, la molta estima y la consideració que professava á D. Lluís Roca y Florejachs, que anomenavan familiarment, *lo Roqueta*, carinyós diminutiu que 's referia á la justa fama de sos antecessors, y que á la volta denotava en quan jovensana etat se feu acreedor á la sollicitud de sos convehins.

De més á més, l' historia local de sa patria deuli serveys eminents. Deixa escrita una crónica completa de Lleyda, y te publicats alguns estudis plens d' erudició, com meresqué també recompensas per sos travalls històrics.

TARRAGONA — LO CASTELL DE PILAT

Cal demostrar entre sas publicacions en aquest difícil ram del saber, 'ls *Fastos ilerdenses*, efemérides publicades en 1872; quatre monografias de la catedral antiga de Lleyda, y una de la catedral nova, escrites per l' *Album històric pintoresch y monumental de Lleyda y sa provincia*, quinas descripcions apropiadas transportan la pensa á consideracions plenas de poesia, y fan concebir ajustada apreciació d'aquells monuments capdals, profanat lo primer per lo vencedor, que sens tenir en compte las tradicions servadas en los murs sagrats; sens inspirarse en las motturas delicadas; en las concepcions originals y ricas del art cristiá del sigle XIII, va destinar á fortaleza l' edifici religiós, quinas voltas havian retentit en los jorns de solemnitat reyal, quan lo poble de Lleyda hostatjava á son senyor, que sagrament feya de respectar sos privilegis, l' edifici; quinas naus cobreixen las tombas de las familias ilustres de aquella ciutat, los Reigs, los Cescomes, 'ls Romeus, 'ls Espés, 'ls Recasens, 'ls Moncadas y 'ls Aytonas.

» Lluís Roca savia, ab son llenguatge sempre enlajat, ab las poéticas y apropiadas descripcions dels fets, y dels monuments, fer agradivolas sas obras históricas, sempre nutridas de nous datos, que cercava afanyós en los arxius, reunint aixís abdós conceptes sas produccions, l' erudició y l' esbrinament de la veritat històrica, y l' elegancia de dicció que jamay abandonava. Distingia la llegenda de l' historia y no deixava portar sa fantasia fins á las sensibles confusions que tantas voltas acusan los que, poetas fervents, com ell era, se consagran al estudi de la crònica de l' humanitat.

La societat literaria y de belles arts de Lleyda, va conferirli en 11 de Maig de 1877; la ploma d' or y plata, oferta per lo claustre del Institut de 2.ª Ensenyansa, per sa notable *Memoria històrica de l' antigua universitat ilerdanesa*, acabada monografia de aquella gloriosa institució, quin valer fa resaltar las páginas de l' obra del doctor Roca, plenas de datos desconeguts fins llavors, y escrita ab molta propietat.

L' any següent, y en lo certámen convocat també per aquella corporació, va guanyar lo premi ofert per lo claustre del Institut, ab sa *Descripció històrica de la Seo antiga de Lleyda*, y l' accésit á la ploma llorejada, ab sa ben escrita biografia de son ilustre compatriota don Ramon Sans y Ribés.

La memoria històrica de aquell monument, á que ja avans m' he referit, es prou pera sentar lo rellevant concepte que com historiador y com arqueòlech mereix lo doctor Roca. No es ja sols la forma cronológica tan cuidadosament respectada en sas páginas, ni la critica descripció de las bellesas artísticas contingudas en lo monument, lo que resalta á sa sola lectura, sino que avaloran las páginas de la completa monografia, l' esquadriador exámen de totas las noticias, que l' autor considerará d' interés, y que ab metódica forma exposa; la ben trassada referencia dels detalls y del conjunt arquitectònic, sobresurtint sempre l' esperit patriòtic del sapient lleydá, á la vegada cronista y amorosíssim poeta de sa ciutat volguda.

Lo apreci en que 'l tenian tots los que la satisfacció experimentaren de tractarlo personalment, tots los que s' embadalian en la lectura de las sempre inspiradas produccions á sa ploma degudas, ho venen á mostrar los honorífichs càrrechs de que se 'l investí. Pera completar com es degut aquestas apuntacions, es precis recordar alguns d'aquells; soci de la Barcelonesa d'amichs de l' Instrucció; secretari de la mateixa corporació; soci de la económica lleydana d' Amichs del país; Secretari y director de la mateixa (1875); substitut de la càtedra de Retòrica y Poética del Institut provincial de Lleyda; soci de doble mérit y secretari de l' Academia Bibliogràfica Mariana; soci de mérit del Orfeo lleydá, del Ateneo catalá de la classe obrera de Barcelona; vocal de la comissió d' estadística de la provincia de Lleyda; soci d' honor del Circol d' amichs de la Instrucció de Llagostera; mantenedor del Consistori dels Jochs Florals de Barcelona en 1865 y en 1873, en quin any per ausencia de mossen Collell, fou encarregat de la redacció de la memoria de secretaria; corresponent de la Reyal Academia de la Historia y vocal de la comissió provincial de monuments històrics y artístichs de la provincia; de la de Bonas lletres de Barcelona; y de la societat aragonesa d' Amichs del País; president del Ateneo lleydá; cronista de Lleyda; president de la secció científica literaria y de Bellas Arts de la societat literaria de aquella ciutat; delegat de la catalanista d' excursions científicas (1877) y de la d' excursions catalana (1878); membre de la comissió pera crear una lliga de contribuyents; de l' encarregada d' organisar la peregrinació á Roma en 1876; del tribunal d' oposicions á las plansas de director de Beneficencia y d' oficial del mateix ram en la Diputació de Lleyda; de la comissió encarregada de reconstruhir l' històrica esglesia de Sant Joan; de la provincial nomenada pera promoure la concurrència á l' exposició vitícola de Madrid (1877); comendador d' Isabel la Católica (Maig de 1877), y vicepresidente del Jurat de l' exposició de productes regionals, celebra-

da per lo Tranquil Taller de Lleyda en Septiembre de 1879.

Per moltrobusta que fos sa constitució, no era possible que resistís la febrós activitat ab que 's consagra al treball intelectual. Feya molts anys, que sa salut 's ressentia del constant y afanyivol ardor, ab que 's dedicava al sosteniment de sas lloables aspiracions. Per fortuna, lo cel li depará la companyia d' una muller virtuosa y de talent superior, que endolsia sa existencia. Durant los derrers mesos de 1876, abdós empenyeren un viatge per Italia y per Fransa, cercant lo restabliment de la malaltia cerebral, que sovint lo posava en perill; y en Roca retorná á sa patria, després d' admirar las ardidias creacions dels artistas, després de cercar en las bibliotecas llatinas nous datos pera sos iniciats estudis, vivament impresionat de aquella excursió, que va omplir d' entusiasme son cor sensible.

Desde llavors, sovint la crudel malaltia amenassava de nou al zelós facultatiu, fins obligantlo més d' una volta á donar treva per algun temps á sas nobles aficions y á sos profitosos estudis.

A mitjans del mes passat féu altre volta presa de son cos, y 'ls recursos de la ciencia, la cristiana pregaria del malalt, de la companya de sa vida, de sos nombrosos amichs, no bastáren á deturar los efectes de la enfermetat, que á la fi li ocasioná la mort, á dos quarts de set del vespre del dia 2 de Desembre.

¡Ditxosos los que al apartarse d' aquesta vall de llágrimas s' emportan á la tomba, com ell se n' ha endut, las benediccions y 'l pesar dels que fóren distingits ab la lleal y sencera amistat!

L' acte de l' enterrament del doctor Roca fou altre mostra eloqüent de l' apreci ab que 'l tingueren sos conciudadans.

Tot Lleyda 's pot dir que demostrá 'l sentiment que la pérdia de tan ilustre patriota havia produhit, y al deixar sas mortals despullas en la tomba, ahont jauhen las de sos ascendentes, com al atravesar los carrers de la població lo funerari acompanyament, 's manifestava be prou lo compungit semblant dels que veyan desaparèixer d' entre ells al metje caritatiu, al catalanista de cor, al místich poeta, al entusiasta cronista de la ciutat del Segre. Si 'ls honors que se li dispensáren, y 'ls que ab justicia tractan de dispensarli sos compatriotas eran merecuts, no cal pas dirho. Sos mérits rellevants, sos travalls, sas qualitats y son caràcter bondados no mereixian méns distinció. La fossa tancada ja, podrá contenir pera sempre lo que de sa existencia material queda en la terra, son pur esperit deu haver volat á las reveladas regions, ahont 's reserva pera lo just lo premi; y la gloria adquirida per lo bon amich que avuy plora Catalunya, servirá de profitós exemple, perque la gloria y la commemoració dels serveys caritatius al próxim, jamay cauhen en oblit.

JOSEPH FITER É INGLÉS.

Barcelona, Desembre de 1882.

LA CARITAT

—Una llimosnet,
un trosset de pá,
ens demana, mare,
un pobre al portal:
lo cap li blanqueja,
va trist y descals,
la pell te colrada
lo jech du esquinsat:
al avi s' assembla
que morí antany
lo pobre qu' espéra
de fret tremolant.
¡Ay mare, m' recordo
del avi estimat!...
Molt vell també n' era
y res li mancá!...
No té lliit ni casa
aquest pobre jay...
Mareta, ¿vols qu' entri?
Ab noltros viurá...
La roba del avi
lo pot abrigar,
y del menjar nostre
també n' menjará...
—Ma filla amorosa,
consol meu, encant
del cor que t' estima,
ta dolça pietat
mil voltas ditxosa
ma filla, t' ferá.
Vés, ángel qu' alegras
mon cor, d' ara avant
lo pobre ab nosaltres

á casa viurá.
—¿Lo cridaré, mare?
—Sí; véslu á cridar.
—¿Ahont sou, vellet pobre?
¿ahont sou, mon germá?
veniu, que ma mare
vos vol amparar.
—Garrida nineta
que tens los ulls blaus,
per Deu benehida
tres voltas serás,
tres bones venturas
ditxosa t' ferán.—
La fosca es venguda,
lo vell ha sopat,
la mare y la filla
s' adormen en pau

N' ha eixit moltes voltas
lo sol clarejant
desde que la nina
lo pobre ampará:
l' hermosa poncella
roseta ha tornat
y en tota la viia
no 'n troban d' igual;
tres bones venturas
ditxosa la fan:
espós que l' estima,
hermosos infants,
y bones cullites
d' olives y blat.

MARGARIDA CAYMARÍ DE BAULÓ.

CERTÁMENS

D' ensá de la restauració dels nostres Jochs Florals, l' any 1859, aquestas solemnitats poéticas s' han anat popularisant de tal manera, qu' ara mateix no hi haurá festa ni festeia, en ciutat ni vila de Catalunya, que no tinga en son programa 'l corresponent certámen literari. Lo bé y lo mal que puga resultar d' aquest abús, no 'l discutirém nosaltres; però sempre es un fet de molta significació pera l' actual renaixement lo que una institució tan combatuda, tan escarnida y ridiculizada com los Jochs Florals en sos primers anys, haja triunfat de tot y de tots, arribant á cobrar tribut dels matexos que la anatematisavan, y veyent tants rebrots seus florir y granar per totas las encontradas hont se parla 'l catalá. Ni s' atura á Valencia y Mallorca 'l rebrotar de la vella institució; sino que, copiadas punt per punt de la nostra, n' hem vist sortir á Madrid y altras provincias, encara que no ab tan bona fortuna com la restaurada ara fará 25 anys.

Res millor pot demostrar lo qu' hem dit més amunt, que 'l número de programas de certámens que contínuament arriban á esta Redacció. Si disposessem de més espay, los insertariam per enter; però las columnas d' aquesta REVISTA 'ns el limitan, y hem de donarlos es tractats, com se veurá á continuació.

JOVENTUT CATÓLICA DE BARCELONA

Aquesta Academia ha publicat lo *Cartell* pera 'l certámen que celebraré 'l 22 de Abril próxim vinent, oferint los següents premis:

Flor de taronger d' or y d' argent á la poesia més inspirada sobre qualsevol dels dogmas ó de las institucions de nostra Santa Fé Católica.

Ram de llover d' argent, á la composició poética que celebre ab més alt ingeni y ab esperit més catalá algun dels fets històrics, costums ó tradicions de la nostra terra.

Flor natural, al qui mellor cante lo sentiment d' amor, divent apartarse los poetas de tot degenerat realisme y mantenirse en las més puras regions de l' esperit. Lo qui obtinga est

premi deurá ferne ofrena á la dama que voldrá elegir, la qual, proclamada REYNA DE LA FESTA, entregará los premis restants als que ne sian guanyadors.

Llaut d' argent, á la millor poesia lírica sobre algun tema, que no vinga comprés en un dels tres anteriors.

Una imatge d' argent de la Verge de la Mercé al més inspirat cantor de «Lo descens de Nostra Senyora á Barcelona per la fundació del Ordre Redemptora de cautius.»

Una obra escullida y ricament enquadrada al poeta que escrigue millor sobre «La vinguda de Sant Pau á Tarragona.»

Tres volúms de la Real Academia de Bonas Lletres á la Memoria que, conservant l' istil de las crónicas antigas, descrigue millor lo siti de Girona per los francesos en temps de Pere II lo Gran (1276-1285).

Una ploma d' or y d' argent á la més inspirada poesia sobre aquest tema: «Lo Beato Joseph Oriol es una de las glorias del clero barceloní.»

Un lliri bosquetá d' argent al autor de la poesia sobre algun dels fets històrics de Lleyda, que reunesca més estimables condicions.

Una ploma d' argent á la més acertada «Memoria sobre la influencia social y religiosa de la institució de las Joventuts Católicas en la vida present dels pobles.»

Una passionera d' or y d' argent á la millor poesia dedicada al Sagrat Cor de Jesús.

Una artística joya d' argent á la millor monografia, històrica y crítica, sobre la poesia religiosa catalana desde l' época dels trobadors fins als nostres dias.

Una colecció de obras triadas d' escriptors catalans antichs y moderns, al autor del «Compendi d' Historia de Catalunya» més apropiat á las escolas d' instrucció primaria, y en general á la propaganda popular catòlica.

Una joya de caràcter religiós á la Narració històrica-popular, de la estada á Catalunya de l' insigne espanyol Ignasi de Loyola, relacionada ab la fundació de la ínclita Companyia de Jesús.

Una joya alegòrica del tema que 's proposa, á saber: Historia de la institució catalana del sometent, ab un estudi de las condicions ab que 's podria organisar en nostres dias perque fos un auxiliari del poder públich y garantia del ordre y seguretat del Principat de Catalunya.

Una colecció d' obras escullidas del teatre clàssich espanyol enquadradas ab luxó, per la composició dramática en tres actes y en vers que reunesca millors condicions morals y literarias, essent preferida, en igualtat de circumstancias la que verse sobre costums contemporáneas.

Una joya alegòrica d' argent, á la millor composició que en prosa catalana tracte dels medis de millorar la condició social dels obrers, refutant en termes senzills y comprensibles los errors socialistas y comunistas.

Totas las composicions haurán d' adrearse á la Secretaria de l' Academia (carrer de la Portaferrija, número 13) avans de la una de la tarde del 10 d' Abril próxim vinent, acompanyada cada una d' un plech clos que contindrá lo nom del autor, y en lo sobrescrit durá lo títol y tema de la composició respectiva.

**

ATENEU SABADELLÉS

L' Ateneu Sabadellés celebrarà un certámen literari, lo dia 13 del próxim Maig, en lo qual s' adjudicarán, entre altres, los següents premis á que podran concórrer los escriptors catalans:

Una flor natural, premi d' honor y cortesía, que será adjudicada á la millor poesia de tema lliure. Lo poeta que resulte guanyador de est premi deurá ferne present á la dama de sa elecció, la qual será proclamada REYNA DE LA FESTA.

Una joya artística de plata á la millor «Memoria històrich-crítica del moviment filosófic en España desde la invasió dels árabes fins á Fernando 'l Católich.»

Un escut de la Escola-Pia, de plata daurada, al que millor cante en vers eudecasílab ó descriguí en prosa, «'Ls grans beneficis, aixís morals com materials, que la ciutat de Sabadell ha reportat de la ensenyansa pio-literaria que desde 1818 venen donant los PP. Escolapis.»

Una medalla d' or, á la millor Memoria sobre 'l següent tema: «¿Quins son los medis més conduhents pera fomentar l' estalvi entre las classes obreras?»

Un grupo alegòrich de plata á la millor poesia «Al Comers.»

Una joya artística de plata, als millors «Goigs històrichs de la Verge de la Salut.»

Una luxosa Escribania alegòrica al autor del millor «Método intuitiu elemental pera la ensenyansa lliure.»

Una branca d' alsina de plata ab una cigala del mateix metall al que millor cante en tó festiu ó humorístich, «Las alegrías y afanys de una noya balladora.»

Una joya artística de plata á la millor poesia descriptiva d' alguna «festa ó costum de Sabadell.»

Una joya artística de plata á la millor llegenda en vers ó prosa referent al «Assassinat del Abat de San Cugat del Vallés.»

Un objecte d' art á la millor Memoria «La Industria en sas relacions ab l' Agricultura.»

Una carpeta de ébano ab incrustacions d' or y plata á la millor composició en vers catalá ó prosa castellana sobre lo següent tema: «Necesitat de l' armonía entre 'ls avensos del ordre físich y 'ls actes morals del home.»

Una estátua de plata representant l' Industria á la millor oda catalana «A la Industria.»

Una Asutsena de plata a la millor «Cansó del treball.»

Totas las composicions haurán d' adrearse al senyor Secretari del Jurat, carrer de la Salut, n.º 12, en Sabadell, ó á don Arthur Masriera, Argenteria, 22, Barcelona, avans del 30 d' Abril próxim.

**

LO RAT PENAT

societat de amadors de les glories valencianes

En lo Cartell que aquesta societat ha publicat pera 'ls Jochs Florals que celebrarà durant la fira de Valencia en lo vinent Juliol, hi figuran los següents premis á que poden obter los escriptors y artistas catalans:

Flor natural á la més inspirada composició poética, sobre tema qu' es deixa al bon gust dels trobadors. Qui l' obtinga se servirà obsequiar ab ell á la dama de sa elecció, la qual, proclamada REYNA DE LA FESTA, com d' antich se acostuma, entregará los demás premis als que guanyat los hajen.

Un brot de llover d' argent y or á la millor Historia gramatical de la llengua llemosinvalenciana.

Un objecte d' art á la millor Memoria sobre el següent tema: «Noticia crítich-històrica de la capella dels Covarrubies en la seu de Valencia, ab sos sepulcres, y apunts biográfichs dels personatjes que en ells jauen.»

Un album de fotografies artístiques al millor bust de fanch cuyt, tamany natural, represen-

tant al insigne pintor valenciá Joseph Ribera (l' Spanyoletto). La dita escultura ab son peu deurá medir 65 centímetros de alsada y 47 de amplaria.

Una batuta artística á la millor colecció de quatre ó més composicions musicals de curtes dimensions pera piano y armonium, basades en melodies populars del nostre reyne que conserven son caràcter propi.

Una joya d' argent ab distints atributs, al millor estudi històrich sobre el art de la seda en Valencia. Dit treball podrá estar escrit en castellá ó en valenciá.

Un objecte artístich, á la millor colecció de artícles històrichs, que no baixe de deu sobre assumtos referents á Castelló ó la seua provincia. Dit treball podrá estar escrit en valenciá ó en castellá.

Una ploma d' or al millor folleto sobre la influencia del geni árab en la cultura y progressos de Valencia, sent potestatiu en el autor usar lo llenguage valenciá ó castellá.

Una espiga de argent, al millor cant á la memoria de un dels més distingits agrónomos valencians.

Un objecte de art representant un lleó dormit pera subjectar papers, al millor treball, en vers ó prosa, valenciá ó castellá, en que se esprime el agraiment de dita corporació, al anònim *Qualsevol*, per son donatiu de mil pessetes á favor de la mateixa.

Un objecte d' escriptori, de marbre ab una alegoria de argent, á la millor memoria sobre la industria de la sabateria en Valencia, son passat, estat actual y mijos mes convenientes pera millorarla.

Un objecte d' art á la millor monografia referent als orígens del dit gremi fins nostres dias. Est premi s' adjudicarà al treball, en valenciá ó castellá, que mes datos inédits reunisca.

Un album sobre detalls artístichs y plástichs decoratius de la Etat Mija catalana al millor treball sobre vestigis de ornamentació romántica y son caràcter predominant en lo reyne de Valencia.

Un pomell de violetes de argent al qui millor cante les glories de Valencia.

Un bust representant al insigne plebeu Joan Llorens al millor treball històrich-crítich del referit personatge y de la guerra de les Germanies.

Una joya de argent al millor drama ó comedia en un ó més actes.

Una colecció de deu volums de obres catalanes, magníficament enquadrats á la novela que millor condicions lliterarias reunisca, sobre costums valencianes de principis del sigle passat.

Un escut de argent, simulant el que usen los religiosos de la Mercé á la millor llegenda, en vers ó en prosa, sobre l' oríge y encontre de la imatge de la Madona dels Angels, en lo Puig, entenentse dita llegenda fins la fabricació del convent de religiosos de la referida orde.

Un medalló de argent ab lo bust de un escriptor valenciá á la millor llegenda en prosa sobre fets de la historia de Valencia.

Una ploma de argent daurada á la millor colecció de trenta ó més cantars valencians, inspirats en la idea de «Patria, Fides, Amor.»

Una joya de argent á la millor novela sobre un fet històrich de la guerra de les Creuhades.

Totes les obres haurán de ser inédites y se dirigirán al Secretari de la Societat, plassa del Conde de Casal, avans del mig dia, primer de Juliol vinent, acompanyada cascuna de un plech tancat, que contindrá lo nom del autor y durá en lo sobrescrit lo mateix lema y títol de aquella.

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes				Fundador: Carlos Sanpons y Carbó	Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes			
PREUS DE SUSCRIPCIÓ	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	DIRECTOR	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	FRANCESCH MATHEU	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Països de l' Unió Postal	80 »	44 »	24 »	»	Redacció y Administració: Unió, 28	Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 »	3'50 »
Se paga per endavant. — Números solts 4 rals						Y en los altres països, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

Fernando VII, 20. Barcelona ♦ **LLUIS VIVES Y COMPANYIA** ♦ Fernando VII, 20. Barcelona

ARMAS

Escopetas pera casa de un y dos canons, del país y extranger, desde las mes baratas fins al mellor género dels mes celebrats fabricants inglesos.
Escopetas y pistolas de saló Flobert y d' aire comprimido.

ESPECIALITAT

Revólvers y pistolas de Reglament y de butxaca, del Estats-Units del Nort de América.
Canyas de pescar.
Armas antigas y de Toledo.

OBJECTES DIFERENTS

Cartutxos y accessoris. Cartutxos carregats al sistema inglés ab pólvora alemanya é inglesa y ab perdigons forts de Newcastle.
Efectes de gimnassia y d' esgrima.
Panoplias, Perxas, Armaduras enteras del Japó y altres països.
Objectes artístichs de ferro cisellat é incrustat de Toledo.
Fuets y espuelas.
Bastons, Boquillas, Petacas, Carteras, Ganivets de las mellors marcas.

Fernando VII, 20. Barcelona ♦ **LLUIS VIVES Y COMPANYIA** ♦ Fernando VII, 20. Barcelona

TALLERS DE REPRODUCCIONS ARTÍSTICAS

212 - GRANVIA - 212

THOMAS

14 - CANUDA - 14

BARCELONA

GRABAT PANICONOGRÁFICH Y FOTOGABAT

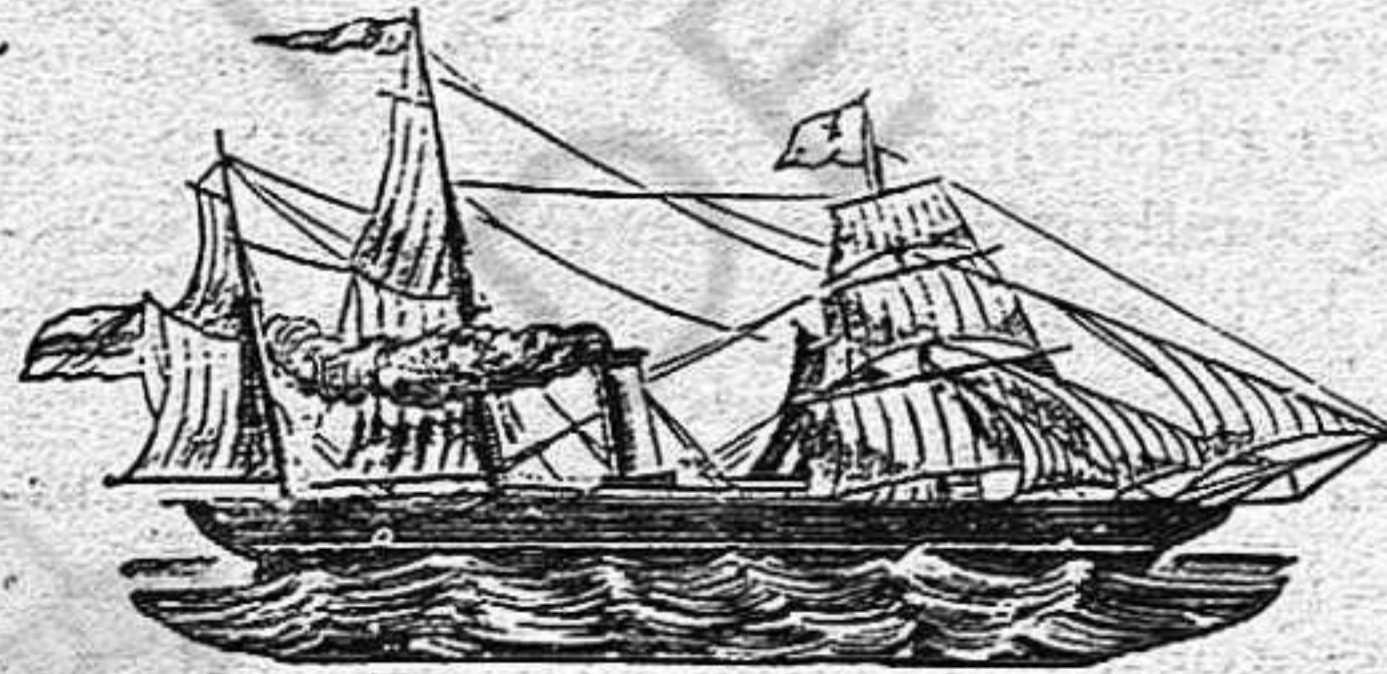
BARCELONA

Reproduccions de dibuixos de totes classes, manuscrits, mapas, música, estamperia, etc., etc., en clixés tipográfichs

PRIVILEGI EXCLUSIU PERA L' APLICACIÓ DEL TON PAPIER

VAPORS-CORREUS DE LA

AVANS DE A. LOPEZ Y C.^A

COMPANYIA TRASATLÁNTICA

AVANS DE A. LOPEZ Y C.^A

SERVEY PERA PUERTO-RICO, HABANA Y VERACRUZ

Servey pera COLON y PACÍFICH

Sortidas	Barcelona	los dias	4 y 25	de cada mes
	Valencia		5	
	Málaga		7 y 27	
	Cádiz		10 y 30	
	Santander		20	
	Coruña		21	

Los vapors que surten los dias 4 de Barcelona y 10 de Cádiz admeten carrech y passatjers pera LAS PALMAS (Gran Canaria) y VERACRUZ.

Los que surten los dias 25 de Barcelona y 30 de Cádiz, y 'ls que surten lo 20 de Santander y

Rebatizas a familias.—Preus convencionales pera estatjes de luxo.—Rebatizas de passatjes d' anada y tornada.—Billets de 3.ª classe pera l' Habana, Puerto-Rico y sos litorals a 35 duros De 3.ª preferent ab més comoditat a 50 duros pera Puerto-Rico y 20 duros pera Espanya.

Lo 25 de Mers sortirà d'aquest port LO VAPOR,

CORUÑA

pera CADIZ, escalas y demás serveys corresponents

Consignataris: senyors D. Ripol y Companyia, plassa del Palau, cantonada al carrer de la Marquesa.

Nota. Aquesta agencia pot facilitar directament als carregadors los medis de assegurar las mercancías y efectes trasportats per los vapors de la Companyia, fins a verificar la entrega de ciertas mercancías y efectes en los punts de consignació.

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Desitjosa aquesta Empresa de complaure als suscriptors, ha encarregat a un acreditat taller d' enquadernacions la confecció de luxosas tapas, tant pera enquadernar los números corresponents al any passat com pera l' exposició de números solts, que pot oferir en Barcelona als preus següents:

TAPAS ab dibuixos daurats y negres, cantoneras y claus de metall, lлом de xagri y tela inglesa, propias pera cassinos, cafés, etc., etc.	Rs. 36
ENQUADERNACIÓ del volum del passat any ab tapas de gran luxo..	» 36
TAPAS solas, tela inglesa, pera l' enquadernació de volums..	» 22
Además podem oferir alguns exemplars que quedan de la colecció completa de LA ILUSTRACIÓ CATALANA als preus de	
COLECCIÓ COMPLETA dels tres anys, enquadernada (2 volums)..	Rs. 230
COLECCIÓ COMPLETA dels tres anys, sense enquadernar ..	» 160

Las demandas se dirigirán a l' Administració - Unió, 28, entresol - Barcelona